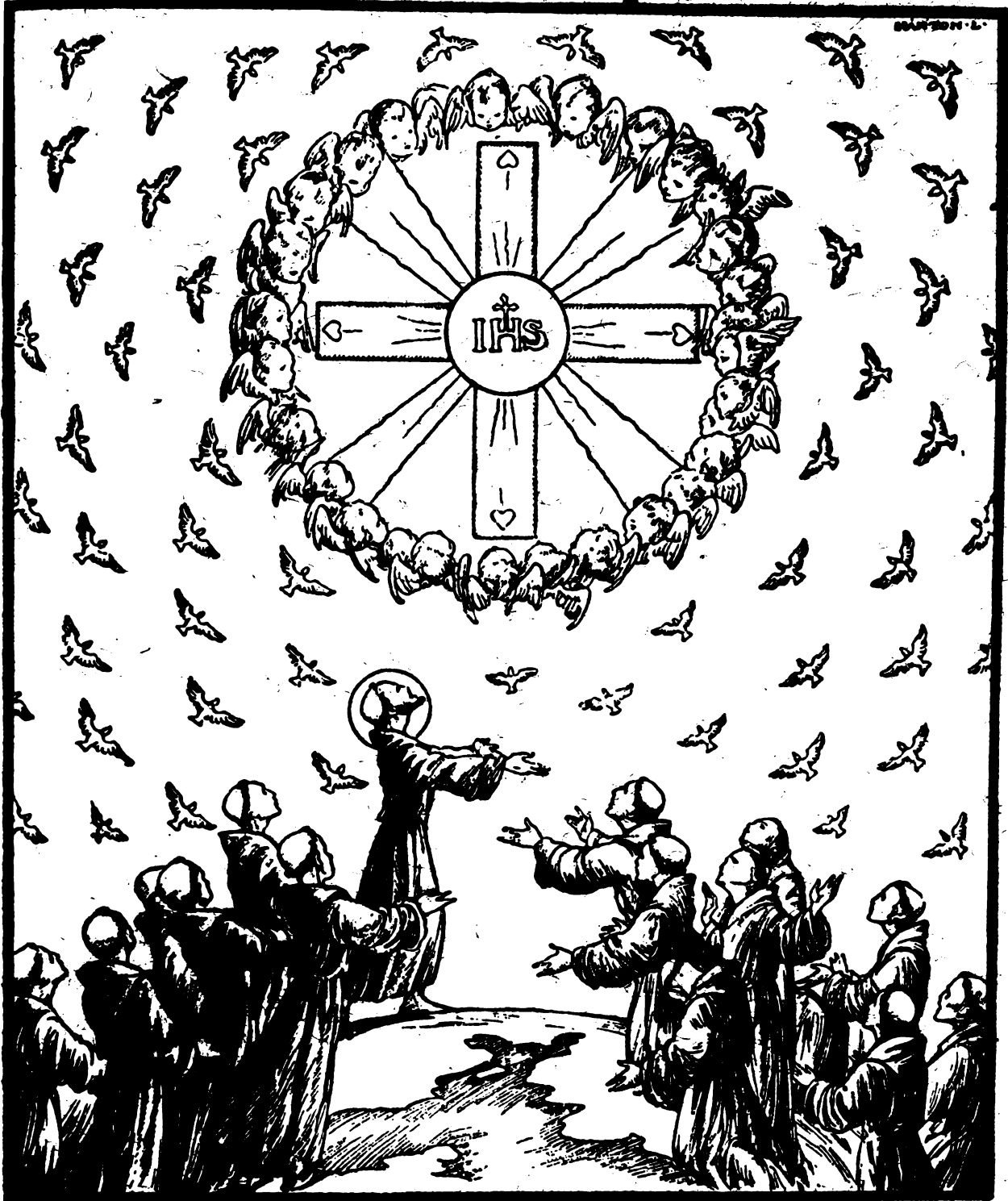


17167



# MAGYAR UMBRIA

## Tartalom :

### **Bevezető**

**Miért éppen Szent Paskál? Fr. Kláruss.**

**A nemzetnevelés szolgálatában. P. Henrik.**

**Verebek. (Költemény) Fr. Cecil.**

**A rítusvitával kapcsolatos szentségi döntések. P. Szerén.**

**Olvad a hó . . . (Költemény) Fr. Cecil.**

**Új lendületet a régi életformákba. Fr. Gilbert.**

**Magdaléna. Fr. Létusz.**

**P. Bangha halálára. Fr. Jusztinián.**

**Életünkből (egészévi beszámoló).**

**A jászberényi klerikátus krónikája.**

**Szerkesztői üzenetek.**

# MAGYAR UMBRIA

A FERENCES KAPISZTRÁN-RENDTARTOMÁNY IFJÚSÁGÁNAK  
ÉVNEGYEDES FOLYÓIRATA. — SZERKESZTIK: A GYÖNGYÖSI TEOLÓGUSOK

## Paschalis. . .

A húsvéti gondolatok a kereszténység legerősebb és legkeményebb gondolatai. Megtörik a zsidó perfidiát, ledöntik a pogányság bálványait és életre hívják a kereszténységet hitben és erőben: (mint az apostol mondja, mert ha Krisztus fel nem támad, hiába való a ti hitetek és a mi prédikációnk.) És a mi Húsvétünk: a feláldozott Krisztus, aki feltámadt. Ebből a feláldozott megváltó és feltámadt Krisztusból: támadt a kemény, halált gázoló és megvető kereszténység: de a kenyéren keresztül, mely az égből szállott alá és mely hivatva volt életet adni a világnak, miként Krisztus mondta, mert ha nem eszitek az ember fia testét és nem isszátok az Ő véré, nem lesz élet tibennetek. Az apostol is úgy adja tovább: «amint vette, mert azon éjjelen, melyen az Úr elárultatik, vevé a kenyeret . . . azért valahányszor ezt cselekszitek, az Úr halálát hirdelitek, amíg eljő.» Ennek a húsvéti és eucharistikus gondolatnak volt megtestesítője: Paskál.

Az Isten mindig csodálatos: meglep. Az apostol is úgy mondta: quae stulta sunt elegit Deus . . . A világ ítélete szerint egyszerűt kiemeli és csodálatos szentet varázsol belőle. A pásztor fiúból teológust, az egyszerű lélekből eksztatikus, szemlélő lelket és az «erőtlenből» világhódító szentet. Így megy el mellettünk: in splendoribus sanctorum: a szentek minden fényével és az Eucharistia vezet. Tamás: teológus, Bonaventura: miszticus, Duns Scotus: philosopho—teológus, Ágoston: lángoló szívű apologéta, Jeromos exegeta, Szalézi Szent Ferenc lelkivezér és Paskál: adorál. Keresem a mélységet a Summában és himnuszokban: a lélek szárnyalását Bonaventura szeráf misztikájában, mely édes és gazdag; a tiszta meglátást a subtilis doctorban, a hit fenségét Ágoston sas szárnyalásában, a Szentírás mélységét Jeromosban, a lélek szelíd Isten-irányát szalézi sz. Ferencben: és mintha megdöbbenék a teológia eget érintő boltívei alatt, mely az Isten fenségével van tele: ott a templom szentélyében az égi kenyér előtt a megtestesült hit, misztika, adoráció, lángolás. szemlélődés a legélesebb tisztalátás a kegyelmi élet minden gazdagságával térdelő szent: Paskál. Kiből van benne több, vagy mind összefogta szívével? Mintha együtt

volna benne Ágoston Tamással, Scotus Bonaventurával, Jeromos Szalézi Ferencsel és mintha egyedül Ő birná legjobban az Istent . . . Itt az örökmécses alatt, ott a tabernaculum függőnye mögött és mintha a szíve volna a consecratió kehely, melyet sohasem ürítene ki, pedig az Isten mindig purifikálja: hogy szebb legyen és gazdagabb újabb kegyelemmel . . .

Paschalis . . . húsvéti szent . . . az Áldozat áldozata boldogságban, mortem Domini annuntiabit donec veniat, centruma az Életnek az élet kenyéréből, és hittudós quoniam *Sapientia aedificavit sibi domum, miscuit vinum et proposuit panem . . .* és megállt előtte, hogy el ne mozduljon tőle. Mintha a legjobb részt Ő választotta volna, mely nem vétetik el tőle soha. Az Égből földre szállt Isten embernek ő az Őre, mint a bellehemi gyermeknek anyja volt az Őre. Az Eucharistia Őre ő: Paskál, mert az volt . . . és így maradt az . . .

Kedves Fiaim! az utolsó vacsora emberi szívet összefogó gondolatai és szavai jutnak eszembe, mikor a Magyar Umbria hasábjaira kérelmükre Paskálról írok. «Mivel Jézus szerette övéit és mindvégig szerette őket», rendezett utolsó vacsorát, mely után más már nem jön és nem jöhet. «Nem iszom e szőlőtermésből, míg nem Atyám házában». A papi lélek: anima paschalis, úgy is mint az apostol mondta, «amint vettem az Úrtól és adom . . .» de úgy is mint sz. Paskál tette: élte. A papi lélek csak egy fényben ragyoghat az Eucharistia fényében és erejében. A panis noster supersubstantialis mint Bonaventura magyarázza misztikusan a Miatyánkot, az Eucharistia. Ha nem él belőle: nincs élet benne, maga Krisztus mondja Jánosnál és a világ bizonyítja szomorúan minden nap az Egyházon belül és kívül. Ha kiejti kezéből a kelyhet: a calix benedictionis, nincs áldás életén és papi működésén, egyéni kis érdekeinek üzlet-apostola lesz, önmagát adminisztrálja és árulója lesz a legszentebb titkoknak, maga pedig egy mysterium iniquitatis, ki sem önmagát, sem őt a világ meg nem érti, Krisztus pedig rá mondja: amen dico, nescio te . . . És aki Belőle él, ha «pásztor fiú» is, teológus lesz. A hit fénye éppen a szentség iránt és pedig teljes és odaadó hit Krisztus szavai szerint, a csalhatatlan egyház és az analogia fidei, tévedhetetlen apostollá teszik, aki tudja, hogy kinek hitt. A kenyér ereje pedig mint Izrael egyedül küzdő prófétáját, Illést elvezeti és elviszi: ad montem Dei s még ha egyedül lesz is, nem törik össze. Ennek típusa és erős megtestesült eszménképe Sz. Paskál, mint élettörténete mondja, még a hereticusok ellen való küzdelemben is.

A mai papságnak is kenyér kellene: hogy leüljön magába és maga fölé emelkedjék és azután üljön és térdeljen az asztalhoz, melyet az Úr készített nekünk azok ellen, kik szorongatnak bennünket és így megyen be az Úr oltárához, aki megújítja ifjúságát.

Ma nem is kellene több, mint komolyabb és valóbb hit a kenyér iránt, kevesebb beszéd és több adoráció, kevesebb *misztikum* és több *misztériumlátás* és *ettől való megilletődés*:

több egyházi szellem, és kevesebb subjectiv «meglátás», komolyabb munka és mélyebb istenhit, amiből fakad az igazi öndicsekvés nélkül csendes apostolság: melyet mind megad a «kenyér». Mily nagyszerű és mily egyszerű a szent, csupa egyszerűség: hit, imádás, hallgatag magábatérés, kötelességteljesítés és szótlan Isten-szeretet és elkészülnek a bajloni Sz. Paskálók: észrevétlenül.

A negyedik százados jubileum legyen örömmünnepe a mi theologiánkon is, ahol főnségesen vonz Bonaventura lágy és meleg sz. misztikájával az Isten felé, éles meglátásba ragad a doctor subtilis, csodálkozásba ejt Halesi Sándor, felcsigáz Lyranus: de megigéz: a minden teológiát magában legfőnségesebb concretumban egyesítő: adoráló sz. Paskál: a pásztor fiú és Teológus.

P. Hermann Hermenegild  
min. prov.

---

### Miért éppen Szent Paskál ?

A lánglelkű XIII. Leó pápa 1897. nov. 28-án a «Providentissimus Deus» kezdetű brévéjében Szent Paskált kinevezte az összes létező és majdan alakítandó eucharisztikus mozgalmak védőszentjévé. A brévében többek között azt mondja: «...bővebb gyümölcsök reményében célszerűnek tartjuk most azoknak (t. i. az euch. egyesületeknek) mennyei pártfogóját kijelölni és pedig egyet az égi lakósok azon sorából, akik az Oltáriszentség iránti szeretet különös tűzétől lángoltak. De mindazok között, akiknek a hit ezen főnséges titka iránti áhítat tüze ismeretes. Baylon Szent Paskálé az elsőség». A bréve megjelenése után a csodálkozás ült ki az arcokra és sokan kérdezték: miért éppen Szent Paskál, a pásztor, az ismeretlen ferences szerzetes? Miért nem Szent Tarzicius, az Oltáriszentség első vértanuja? Miért nem Szent Norbert, az Oltáriszentség első imádója, vagy Szent Alajos, az angyali ifjú, miért nem egy a kimagasló sok száz nagyszerű, mindenki által ismert eucharisztikus szentek közül? A sok miért-re kielégítő feleletet ad Paskálnak az eucharisztikus Krisztussal egyesült élete, melyet — és a többi szentek életét is — a szentéletű pápa nagyon jól ismerve így foglal össze: «De mindazok között, akiknek a hit ezen főnséges titka iránti áhítat tüze ismeretes Baylon Szent Paskálé az elsőség».

Paskál életének rövid áttekintése s az Egyház szentjeinek élettörténete fényes bizonyágtétel a pápa szavainak minden kételetyt eloszlató csalhatatlan bizonyosságról. Paskálnak az eucharisztikus Krisztussal való első találkozásától kezdve egészen addig a csodás eseményig, amikor a ravatalon fekvő szemeit a

---

<sup>1</sup> Acta Ordinis Minorum 1897 dec. pag. 207.

szent szinek imádására még kétszer fölnyitotta egész élete egy főséges, folyton szélesedő, mélyülő, gazdag színezetű adoráció, mely páratlan és egyedülálló a szentek történetében. Az eucharisztikus misztérium örvényeiben elmerült örökimádatból izzó lelkét nem mérhetjük más szentek mértékével; őt vizsgálva mint különös jelenséget, mint Istentől erre külön és egyedül predestinált egyént kell szemelőtt tartanunk. Életútja a Szentlélek megszentelő kegyelmében tündöklő lélek Istenben elmerülő csodálatos ivelése, melynek középpontja az Eucharisztia. — Ez ad magyarázatot arra, hogy Paskál, mint világban élő juhpásztor az aszkézis égbe vezető lépcsőin, a Szentlélektől megvilágosítva eljutott a lelkiélet legmagasabb csúcsára, az Istennel való csodás egyesülés lelkét átistenítő valóságáig. Paskál nem a kolostorban lett szent, a kolostor csak arra volt jó, hogy a benne már meglévő magasfokú éltszentség újabb színezetet és Istentől elrendelt betetőzését, koronáját elnyerje. Eucharisztikus lelkülete kedvező talájrta talált a ferences szellem televény földjében, hol már évszázadok óta mind a teológiában, mind a gyakorlatban virágzott az eucharisztikus kultusz. A ferences teológia legjellegzetesebb tanításának Christocentrizmusnak leggyönyörűbb kivirágzását, kalászbaszökkenő megvalósulását, megélését látjuk megvalósulva Szent Paskál eucharisztikus életében. Ugyanis amit a ferences teológia a Krisztus-középpontiságról szóló tanában oly gyönyörű rendszerben fölépített, azt ő, mint konkrét valóságot Euchariszticentrikus életével főségesen megvalósította, átélte. Ő a ferences Christo-centrikus teológia és élet gótikájának égbetörő tornyán az aranykereszt, melyet eddig senki nem múlt felül s meg sem közelített. Aranyszáju Szent János szebben beszélhetett az Oltáriszentségről, Szent Tamás gyönyörű himnusokat zenghetett, Prohászka diadalmas lelkének lehettek fenségesebb gondolatai, de az Eucharisztikus imádás- és élet diadala Szent Paskálé, mert amint a róla szóló officium is mondja: «erga sanctissimum Eucharistiae Sacramentum difficile dictu est quam ardentem teneretur devotionis affectu».<sup>2)</sup>

Az őskeresztények minden kételyt kizáróan hittek Krisztus valóságos jelenlétében. Hiszen «A betegeknek mindig nyújtották Krisztus testét, sokszor napok mulva a szentmise után, a vértanuk is így áldoztak a börtönükben s a csonkamise őszertartásában a legrégibb időktől fogva szerepel a szent kenyérnek körmeneti kísérete az őrizet helyére és vissza. Ez a három adat megecáfolhatatlan hagyományi bizonyítéka az Oltáriszentség hitének.»<sup>3)</sup> Tudjuk, hogy az őskeresztények imádattal borultak le a szent szinek felmutatásakor, hogy a hitvallók és vértanuk erőt merítettek a «kenyértörés»-ből, de bizonyításra nem szorul az a tény, hogy Krisztust mint személyes Istent ezenkívül nem imádták s nem volt közöttük egy sem, kit a szó

<sup>2)</sup> Brev. Rom. Ser. 17. Maji. Lectio VI.

<sup>3)</sup> «Az Oltáriszentség tiszteletének fejlődése». Euch. Értesítő 1938. 4-5. sz. 113. Dr. Paly L.

igazi értelmében véve eucharisztikus szentnek lehetne nevezni.

Hasonlóan hiányzott az eucharisztikus kultusz későbbi századokban is, amikor a liturgia fenséges akkordjaival hódoltak az Isten, a mindenség Ura előtt, (mert ugyanakkor) az Oltáriszentséget pedig illő tisztelettel mellékoltárra vitték. «Mindezekben az a régi gondolat maradt meg, hogy Krisztus nem hódolatot kíván meg magának, hanem étele és orvossága akar lenni a lelkeknek és minden dicséretet az Atyára hárit.»<sup>4)</sup>

Csodálkozunk és nem tudjuk megérteni, hogy a keresztes háborúk korában a XI. és XII. századokban amikor Krisztus keresztje, Longinus lándzsája, a turini lepel, Veronika kendője stb. világtisztelet tárgya, ugyanakkor — amint Dr. Saly írja — semmi nyoma, hogy a templomokban őrzött Krisztus testét csak ereklyét is megillető tiszteletben részesítették volna. Vagy nem csodálatos és érthetetlen e, hogy a mézajkú doktornak, a Bold. Szűz fenséges szavú lantosának nem maradt egy sora sem az Oltáriszentségről?<sup>5)</sup> Ezzel szemben Paskál, a tudatlan pásztor könyvet ír az Oltáriszentségről s oly meggyőződéssel beszél e legmélységesebb hittitokról, hogy Xímenest a salamancai egyetem doktorát, volt tartományfőnökét és társait csodálatba ejti.<sup>6)</sup>

Szent Norbert (1080-1134) a premontrei Rend alapítója az egyetlen e korban, kinek neve az Oltáriszentség imáadásával kapcsolatos. A bolnisi csodához hasonló események teszik nevét ismertté és némi lendületet adott az eucharisztikus kultusznak. Sokan őt tartják az Oltáriszentség első imádójának.

A középkorban Krisztusnak mint személyes Istennek jelenléte és imádása jut előtérbe. A jelenlét mikéntjéről való teológiai vitatkozások teljesen eloszlatják azt a ködöt, melyet az Eucharisztia fenséges valóságára nehezedett évszázadok hosszú láncolata alatt.

Paskál életének és az Oltáriszentség tiszteletének rövid történeti áttekintése meggyőz bennünket arról, hogy bár Szent Paskál előtt is voltak az Oltáriszentségnek imádói, ő az első, a szó igazi és teljes értelmét kimerítően eucharisztikus lélek vagyis ő volt az első, kinek az Eucharisztia valóban életforrás volt, nélkülözhetetlen életszükséglete, mint a halnak a víz, a madárnak a levegő, vagy minden teremtet élőnek a napsugár. És hogy Paskál eucharisztikus élete nem volt romantikus, érzelmi ellágyulás, terméketlen érzélgősség, vagy szeszélyes emberi különcködés, hanem a nagy Titok fenséges megélése, azt minden kételyt kizáróan bizonyítja az ő csodákkal kitüntetett kemény élete, határtalan Isten- és tevékeny emberszeretete, mely előttünk teljesen érthetetlen lenne az Eucharisztiaiból merített isteni erő nélkül.

Ezek után feleletet kapunk a felvetett kérdésre, miért éppen Szent Paskál lett az Eucharisztikus Egyletek és Kongresszusok

<sup>4</sup> Euch. Értesítő n. o. 115.

<sup>5</sup> V. ö. n. o. 116.

<sup>6</sup> Porrentony-Reviczky 87.

védőszentje. XIII. Leó pápa örökidőkre szóló rendeletét Paskál csodálatos eucharisztikus életével okolja meg és különösen kiemeli életének egyik legendába illő hőstettét, életének legszebb diadalát, Krisztusért lángoló szeretetének bizonyosságát: párisi küldetését. A vértanulelkű Grál-lovag merész vállalkozása előtt csodálatos tisztelettel állunk meg, ha megfontoljuk ennek körülményeit.

Paskál elvállalta a megbízást, hogy a spanyol tartományfőnöktől küldött fontos okmányokat kézbesíti a Párisban tartózkodó rendfőnököknek. Az akkori szomorú állapotokat egy történetíró így jellemzi: « Azon napokban — az 1570. évben — a katolikusoknak veszélyesebb volt a hugenottáktól lakott vidéken átmenniük mint az oroszlanoktól és tigrisektől megszállt lybiai sivatagon. Az idegent kétszeres veszély fenyegette. A szerzetesi ruha látása pedig mint a bika előtt lengetett vörösposztó fölforraltta vérüket.»<sup>7)</sup>

«A hugenották előtt egy ferencrendi pedig a pápistának megtestesült képe volt: «a leghűbb alattvalója azátkozott római püspöknek» miként ők magukat kifejezték»<sup>8)</sup> Paskál mindezt jól tudta, hiszen rendtársai könnyek között búcsúztak el tőle, mint akit többé nem fognak viszontlátni. Elszánt lelkületére jellemző fényt vet az az eset, amidőn az első franciaországi zárdába betérve, az előljárók a biztos halál tudatában meg akarták akadályozni további útjában. Hosszú tanácskozás után végre is Paskál előljárójának rendeletében Isten akaratát látták és tovább bocsátották. — Szerzetestársai így búcsúztak tőle:

— Akár élve marad, akár meghal Paskál testvér, nem veszít semmit, sőt mindent megnyer. — Ő így válaszolt:

— Én azért becsülöm az életet, hogy azt Krisztusnak áldozhassam föl: kimondhatatlan nyereség volna számomra azt a szent engedelmesség nevében elveszteni.<sup>9)</sup>

És ő ment tovább rendíthetetlen bátorsággal, mint a vértanuk a máglyára és az amfiteatrum vérengző vadállatai elé, nemlörödve az ismeretlen vidék, az idegen nyelv, és a halálos ellenség ezer veszedelmével... Paskál minden állomása, minden város ahol átment egy egy kálvária-járás volt. Mindenfelé felhangzott: Le vele! Le a pápistával! Orleans-ban pedig, amely a megtisztított evangélium tanítványainak, a kálvinistáknak volt a központjuk, majd agyon verték; megragadták, a tömeg közepére hurcolták és vitatkozásra kényszerítették. A vita tárgyai azok voltak, amelyeket a hugenották legjobban gyűlöltek: az Oltáriszentség és a pápaság. Pápista! Hiszed-e, hogy az ostyában jelen van Isten? — hangzott mindenfelől a kérdés. — Igen — felelte Paskál — hiszem és vallom, hogy az Isten a megszentelt ostyában jelen van — és Paskál, ki az Oltáriszentségből szívta magába az erőt, életet, kit e nagy Szentség teljesen áthatott, bámulatos módon a meggyőződés hangján, szent lelke-

<sup>7)</sup> N. o. 71.

<sup>8)</sup> N. o. 72.

<sup>9)</sup> N. o. 73.



sedéssel vélt az Egyház tanítását s verte vissza a támadásokat. A hugenották annyira feldühösödtek, a «vézna barát» vakmerő bátorságán, hogy fogaikat vicsorgatva köveket ragadtak, hogy halálra kövezzék, de ekkor Isten csodálatosan megmentette bár egy kő balvállát súlyosan megsebezte, mely seb haláláig nagy fájdalmakat okozott neki.<sup>10)</sup> Paskál utjában többször került ilyen körülmények közé; a halálfélelmet többszörösen át-szenvedte. Orleánsban mint spanyol kémet egy kastély börtöné-be zárták, hogy majd kivégzik, de egy szegény katolikus asz-szony kimentette... További utjában az éjt egy kálvinista falu-ban kellett töltenie. Amikor a lakosság ezt megtudta, szenvedé-lyesen kiáltozni kezdett: «Halál a pápistára!» És mindjárt meg akarták ölni, de az egyik elvállalta kivégzését és azt ajánlotta, hogy halasszák el másnapra. Addig pedig disznóólba zárta a szentel. Paskál teljesen kimerülve félholtan az éhségtől elgyö-lörtten, készült a halálra... Az isteni Gondviselés azonban ismét másképen határozott. Ellensége szándékát megváltoztatta és Paskált titkon elbocsátotta...

Midőn szerzetestársai a borzalmakkal teli, hősies vállal-kozás után viszontlátták, megdöbbenve vették észre, hogy ében-fafelete haja pár hét alatt megfehéredett s legalább tíz évvel öregebbnek nézett ki mint midőn a kolostort elhagyta. Ez bizo-nyította legjobban a legjobbnak keresztutját.»<sup>11)</sup>

Ezek után igazolva látjuk egyik életrője állítását, hogy Midőn XIII. Leó pápa Szent Paskált az Eucharisztikus alakula-tok védszentjévé tette, egyrészt hálóját róta le a Szent iránt, ki oly meggyőzően védte a pápaságot és a legméltóságosabb Ol-táriszentséget.»<sup>12)</sup>

Négyszáz év távlatából, töretlen fénnel tündöklök felénk Aragónia fényes csillaga. Baylon Szent Paskálnak, az Eucharisz-tia dicsfényében tündöklő élete, kiáltó példa és figyelmeztetés számunkra, hogy Isten nagyszerű gondolataival szemben ne elégedjünk meg a felületes, termékellen pusztá tudomásulvétellel, mert akkor számunkra a legszentebb valóság is csak üres sem-miség, süket némaság marad és mi, mintegy más világ polgárai szomnambulként haladunk tova kicsinyes emberi gondolataink, sötét sikátorai és az isteni valóságok gazdag világa mellett is vérnélküli árnyak, magasabb eszményiséget nélkülöző korcsok lennénk, kik igazán sohasem szippantottunk a magasabb szelle-mi szférák ózondús levegőjéből és lelkünk éhen pusztulna a nagy bőség közepette.

Paskál élete tanítson meg minket is nagyobb fogékonyságra a hit titkaival, különösen életünk középpontjával, az Oltáriszent-séggel szemben. Ne nyomorítsuk el és ne fertőzzük meg Isten megteltesült végtelen gondolatait gyarló emberi értelmünk kö-zönyével és a természetfölötti magasabb valóságok iránti ér-

<sup>10</sup> Porrentony-Reviczky: 75.

<sup>11</sup> N. o. 77.

<sup>12</sup> N. o. 77.

védőszentje. XIII. Leó pápa örökidőkre szóló rendeletét Paskál csodálatos eucharisztikus életével okolja meg és különösen kiemeli életének egyik legendába illő hőstettét, életének legszebb diadalát, Krisztusért lángoló szeretetének bizonyosságát: párisi küldetését. A vértanulelkű Grál-lovag merész válalkozása előtt csodálatos tisztelettel állunk meg, ha megfontoljuk ennek körülményeit.

Paskál elvállalta a megbízást, hogy a spanyol tartományfőnöktől küldött fontos okmányokat kézbesíti a Párisban tartózkodó rendfőnököknek. Az akkori szomorú állapotokat egy történetíró így jellemzi: « Azon napokban — az 1570. évben — a katolikusoknak veszélyesebb volt a hugenottáktól lakott vidéken átmenniük mint az oroszlanoktól és tigrisektől megszállt lybiai sivatagon. Az idegent kétszeres veszély fenyegette. A szerzetesi ruha látása pedig mint a bika előtt lengetett vörösposztó fölforraltta vérüket.»<sup>7)</sup>

«A hugenották előtt egy ferencrendi pedig a pápistának megtestesült képe volt: «a leghűbb alattvalója az átkozott római püspöknek» miként ők magukat kifejezték»<sup>8)</sup> Paskál mindezt jól tudta, hiszen rendtársai könnyek között búcsúztak el tőle, mint akit többé nem fognak viszontlátni. Elszánt lelkületére jellemző fényt vet az az eset, amidőn az első franciaországi zárdába bétérve, az előljárók a biztos halál tudatában meg akarták akadályozni további útjában. Hosszú tanácskozás után végre is Paskál előljárójának rendeletében Isten akaratát látták és tovább bocsátották. — Szerzetestársai így búcsúztak tőle:

— Akár élve marad, akár meghal Paskál testvér, nem veszít semmit, sőt mindent megnyer. — Ő így válaszolt:

— Én azért becsülöm az életet, hogy azt Krisztusnak áldozhassam föl; kimondhatatlan nyereség volna számomra azt a szent engedelmesség nevében elveszteni.<sup>9)</sup>

És ő ment tovább rendíthetetlen bátorsággal, mint a vértanuk a máglyára és az amfiteatrum vérengző vadállatai elé, nemlörödve az ismeretlen vidék, az idegen nyelv, és a halálos ellenség ezer veszedelmével... Paskál minden állomása, minden város ahol átment egy egy kálvária-járás volt. Mindenfelé felhangzott: Le vele! Le a pápistával!» Orleans-ban pedig, amely a megtisztított evangelium tanítványainak, a kálvinistáknak volt a központjuk, majd agyon verték; megragadták, a tömeg közepére hurcolták és vitatkozásra kényszerítették. A vita tárgyai azok voltak, amelyeket a hugenották legjobban gyűlöltek: az Oltáriszentség és a pápaság. Pápista! Hiszed-e, hogy az ostyában jelen van Isten? — hangzott mindenfelől a kérdés. — Igen — felelte Paskál — hiszem és vallom, hogy az Isten a megszentelt ostyában jelen van — és Paskál, ki az Oltáriszentségből szívta magába az erőt, életet, kit e nagy Szentség teljesen áthatott, bámulatos módon a meggyőződés hangján, szent lelke-

<sup>7)</sup> N. o. 71.

<sup>8)</sup> N. o. 72.

<sup>9)</sup> N. o. 73.

sedéssel védte az Egyház tanítását s verte vissza a támadásokat. A hugenották annyira feldühösödtek, a «vézna barát» vakmerő bátorságán, hogy fogaitat vicsorgatva köveket ragadtak, hogy halálra kövezzék, de ekkor Isten csodálatosan megmentette bár egy kő balvállát súlyosan megsebezte, mely seb haláláig nagy fájdalmakat okozott neki.<sup>10)</sup> Paskál utjában többször került ilyen körülmények közé; a halálfélelmet többszörösen át-szenvedte. Orleánsban mint spanyol kémet egy kastély börtönébe zárták, hogy majd kivégzik, de egy szegény katolikus asz-szony kimentette... További utjában az éjt egy kálvinista falu-ban kellett töltenie. Amikor a lakosság ezt megtudta, szenvedé-lyesen kiáltozni kezdett: «Halál a pápistára!» És mindjárt meg akarták ölni, de az egyik elvállalta kivégzését és azt ajánlotta, hogy halasszák el másnapra. Addig pedig disznóólba zárta a szentel. Paskál teljesen kimerülve félholtan az éhségtől elgyö-lörtten, készült a halálra... Az isteni Gondviselés azonban ismét másképen határozott. Ellensége szándékát megváltoztatta és Paskált titkon elbocsátotta...

Midőn szerzetestársai a borzalmakkal teli, hősies vállal-kozás után viszontlátták, megdöbbenve vették észre, hogy ében-fafelete haja pár hét alatt megfehéredett s legalább tíz évvel öregebbnek nézett ki mint midőn a kolostort elhagyta. Ez bizo-nyította legjobban a legjobbnak keresztutját.»<sup>11)</sup>

Ezek után igazolva látjuk egyik életírója állítását, hogy Midőn XIII. Leó pápa Szent Paskált az Eucharisztikus alakula-tok védszentjévé tette, egyrészt hálóját róta le a Szent iránt, ki oly meggyőzően védte a pápaságot és a legméltóságosabb Oltáriszentséget.»<sup>12)</sup>

Négyszáz év távlatából, töretlen fénnel tündöklök felénk Aragónia fényes csillaga. Baylon Szent Paskálnak, az Eucharisz-tia dicsfényében tündöklő élete, kiáltó példa és figyelmeztetés számunkra, hogy Isten nagyszerű gondolataival szemben ne elégedjünk meg a felületes, termékellen pusztá tudomásulvétellel, mert akkor számunkra a legszentebb valóság is csak üres sem-miség, süket némaság marad és mi, mintegy más világ polgárai szomnambulként haladunk tova kicsinyes emberi gondolataink, sötét sikátorai és az isteni valóságok gazdag világa mellett is vérnélküli árnyak, magasabb eszményiséget nélkülöző koresok lennénk, kik igazán sohasem szippantottunk a magasabb szelle-mi szférák ózondús levegőjéből és lelkünk éhen pusztulna a nagy bőség közepette.

Paskál élete tanítson meg minket is nagyobb fogékonyságra a hit titkaival, különösen életünk középpontjával, az Oltáriszent-séggel szemben. Ne nyomorítsuk el és ne fertőzzük meg Isten meglestesült végtelen gondolatait gyarló emberi értelmünk kö-zönnyével és a természetfölötti magasabb valóságok iránti ér-

<sup>10)</sup> Porrentony-Reviczky: 75.

<sup>11)</sup> N. o. 77.

<sup>12)</sup> N. o. 77.

zékellenségünkkel, ne elégedjünk meg a valóság pusztá tudomásul vételével, hanem hittel, sőt a hiten túl a valóság eleven átélése által kapcsoljuk azt lelkiéletünk vérkeringésébe, hogy így számunkra is életforrás legyen.

A pápa bővebb gyümölcsök reményében» tette meg Szent Paskált az Eucharisztikus Egyesületek mennyei pártfogójává. Hogy a lelkek valóban megismerjék az eucharisztikus élet bővebb gyümölcseit Szent Paskál által ez nagy mértékben tőlünk is függ. Kell, hogy a mi életünk középpontja és életforrása is az Eucharisztia legyen. Kell, hogy megismerjük Szent Paskál csodálatosan gazdag életét és másokkal is megismertessük az ő szellemét, mely az eucharisztikus életben mindenkinek kövendő eszményképe lehet ném és korkülönbség nélkül... Paskál sirjából csodálatos kopogtatások hallatszottak, melyek mindig valamely fontos eseményre figyelmeztettek; ma négyszáz esztendő múltán a lelkek ajtaján kopog és kér mindenkit, hogy szeressék a Szeretetet, ki szeretetből közénk jött és annyira szeretett bennünket, hogy nem tudott tőlünk megválni, hanem itt él közöttünk az Oltáriszentségben.

*Fr. Klárusz.*

---

## **A nemzetnevelés szolgálatában.**

A magyar, Európa mostohagyermeké. Hűtlen lett Ázsiához és küzdött ellene. Védőpajzsa lett Európának, de Európa is megdöngelte ezt a pajzsot. Nem fogadta magába s amikor befogadta, akkor is csak kiszipolyozta. Egyedül a gondviselő Isten könyörült meg a magyaron. Meglátta benne a mélyen rejlő kincseket, értékeket, kiemelte azokat, gondviselészerű férfiút küldött, hogy általa életmentő erőt oltson ebbe a nedvdús vadhajításba. Első szent királyunk nemcsak a magyaroknak, de Európának is első szent királya lett. Neki köszönhetjük, hogy a magyar azóta az égre tud nézni és a válságos időkben erőt tud meríteni azokból az erőforrásokból, amelyek az Isten gondviselő kezéből, vezéresillagunk, Szent István, áldó jobbjaiból és az apostoli kettős keresztből fakadnak. Európai árvaságunkban, hogyha vérünk nagyon megfogyott már és magunkra maradtunk, csak egy utunk volt a feltámadásra: önmagunkból, keresztényhitünkben és kifogyhatatlan magyar életerőnkben kellett megújódunk. Nem tagadhatjuk, hogy műveltségünket Európától kaptuk, bár azt is először magyarrá kellett gyúrunk, de csak akkor vehettük hasznát, hogyha a keresztény szellem áthatotta. Máskülönben csak romlást hozott volna számunkra.

Magyar életünk a fejlődés különböző fokain ment keresztül s amíg ázsiai színvonalon kezelt életünkben megértük ezen a vérről és könnyről áztatott magyar földön az első ezerével, sok zimankós tél, lombhullató ős, sok kiszámíthatatlan életet-

fakasztó vagy épen bimbót fagyasztó tavasz, de kevés napsütéses, gyümölcsstermő nyár volt nemzeti életünkben.

Voltunk nagyok és hatalmasok, de állottunk a pusztulás széléen is, sokszor megoszlottunk, pártoskodtunk és forradalmat szítottunk egymás ellen, de tudtunk egy emberként bátran kiállni is, hogyha sorsunk úgy hozta. Hányszor eltévedtünk, hallgattunk a megrontó idegen szóra, új eszmékért rajongtunk és nem hallgattunk saját lelkiismeretünkre, de ugyanakkor, a nagy nemzeti tragédiák után mellünket verve Isten kezébe kapaszkodtunk és bűnbánatott tartottunk.

Valahányszor lesújtottságunkból felocsudtunk s rádöbbenünk nagy magányunkra a múltba kellet fordulnunk biztató segítségért és nem szüntünk meg könyörögni: „Hol vagy István király, léged magyar kíván!” — És Isten nem hagyott el bennünket, mert ezekben a válságos időkben olyan férfiakat küldött nekünk, akik éles szemükkel meglátták a bajokat, segítségünkre megidéztek a multat, példát állítottak elénk, helyes irányt szabtak nekünk és új kincsekkel gazdagítva lendítettek a magyar jövő felé bennünket. Ezek a nagy magyar nemzetnevelők fény-szóróként sugározták egyéniségükön keresztül az eredeti magyar életgazdagságot, de már európai színezettel. Tükröt tartottak minden magyar elé, hogy önmagára ismerjen és beharsogták a süket fülekbe a döbbenetes magyar ébresztőt, hogy új életre kelve bizton követhessék a magasra tartott keresztet.

Olyan kimagasló egyéniségekben, mint Pázmány, Széchenyi és Prohászka nem nagyon bővelkedünk, de állított az Isten a magyar életbe olyan vezetőréteget és embereket, akik a hétköznapi kötelességek napszámában a nagyok szellemétől igézetten dolgoztak a magyar jövőért. A nemzetnek ezek a hőselkű és önzellen szolgálói kezüket a lüktető magyar élet pulzusán tartják és aggodó szeretettel, fáradhatatlanul dolgoznak, hogyha kell életükkel áldoznak a szebb keresztény magyar jövőért.

Mi papok, akiket a Gondviselés a magyar élet kisebb örhe-lyeire állított, hivatásunkból kifolyólag ezek közé a tágabb értelembe vett nemzetnevelők közé léptünk. Felséges és nemes hivatás számunkra a névtelenek ezreivel együtt népünknek, a magyarságnak jövőjét szolgálni, Mint minden hivatás ez is egész embert, áldozatos lelket kíván és nem egyszer nagy feladatok elé állít bennünket.

A nemzetnevelés szolgálatában *legelső feladatunk nemzetnevelői hivatásunk öntudatos vállalása*. Öntudatosan csak úgy vállalhatjuk, hogyha *meggyőződésünk*ké válik, hogy ez a hivatás olyan értékeket hordoz magában, melynek megvalósulásáért érdemes egy életen át küzdeni. És ha igen, *összeegyeztethetjük-e* papi hivatásunkkal újabb hivatásunkat, ott van-e a mi helyünk is a küzdők között, *kötelességünk-e* a nemzetnevelői feladat vállalása, vagy talán ez csak azok kiváltsága, akiket a divatos nemzeti eszme vonzóereje magával ragadott, vagy akik pusztá lelkesedésből, vagy az érvényesülés reményével sodródtak bele ebbe a nagy áramlatba?

Kérdések, melyekkel szembenézni ma *nemcsak időszerű, de súlyos kötelesség*. Hazaszeretet és nemzetiség! Lenyűgöző fogalmak, melyekért ma milliók állnak sorompóba és ha kell egy emberként rohannak a halálba. De ugyanakkor, midőn Európa népei véreznek ezekért az eszmékért. Amerikában érthetetlenül mosolyogva szemlélik az eseményeket. Első pillanatban észrevesszük a szélsőségeket. Nekünk a *helyes hazaszeretet és nemzetiségi eszmény gyökereit* kell megtalálnunk. Hogyha érzelmeinktől függetlenül vizsgáljuk magunkat és a józan ész világánál vizsgáljuk a kérdést, azt találjuk, hogy a «*hazafogalom* konkrét valóság, a természet Alkotójának az emberi természettel adott s a népek nagy kincseinek kiadására és fönntartására szolgáló ajándéka, amelyhez az egyeseknek és népeknek megdönthetetlen joga van, s amellyel szemben ezeknek kötelességeit a természeti törvény negyedik parancsa szabályozza. <sup>1)</sup> Szent Tamás tanrendszerében a hazafogalom *principium connaturale producens et gubernans*, tehát az emberi élet fejlődésének Isten és a szülők után elsőrangú segítőtenyezője. Ez a meghatározás egyrészt érthetővé teszi a romlatlan emberi természetnek a rőghöz való ragaszkodását, másrészt pedig kimondja annak a történelmi ténynek bölcséleti alapját is, hogy egyesek és népek fennmaradása az egységes neveléstől, a hagyományokhoz és az ezektől megjelölt fejlődési viszonyokhoz való ragaszkodástól függ. <sup>2)</sup>

Ezek után a *hazaszeretet nem puszta fanatizmus* csupán, hanem érthető és önkéntelen megnyilatkozása az emberi léleknek. Szereti azt a földet, amely táplálja, létezésének értelmet ad s amelybe minden idegszálával belegyökeredzik, mert *legtermészetesebb életkövetelményeinek jolyósítója*. De ezenfelül a hazaszeretet nem tisztán lelki jelenség, hanem kötelesség. Szent Tamás így fejezi ki: *pietas erga patriam* és ezt az igazságosság mellékerényei közé sorozza. <sup>3)</sup>

Most már világos előttünk, miért követel tőlünk a hazaszeretet olykor áldozatot, hűséget sőt szükség esetén életünk föláldozását is. Maga a Teremtő írta ezt a *törvényt természetünkbe*, onnan ki nem törölhető, talán egyszerűen nem veszünk róla tudomást, de végeredményben mégsem tagadhatjuk meg.

Ha már most a *nemzeti eszme* gyökereit kutatjuk, annak ugyanesak megtaláljuk *természetes eredetét*. Maga a természet is rányomja fizikai jegyeit az egyes népekre, nemzetekre és az sem kétséges, hogy az éghajlat a különböző területi viszonyok, foglalkozás és életmód mennyire befolyásolják az ember vérmérsékletét, jellemének kialakulását, sőt még testalkatát is. Elég, hogyha a kivándorolt magyarok leszármazottjaira utalunk. Azonban a *nemzeti jellemnek* és nemzeti szellemnek tulajdonképeni *kialakítói* a történelmi tényezők: *A közös sors, azonos művelődés és azonos hagyományok*. <sup>4)</sup> Csodálkozunk-e azon,

<sup>1</sup> Horváth Sándor O. P.: A Haza és hazaszeretet bölcséleti alapjai. Bp. 1928. h. 1.

<sup>2</sup> U. o. (6. l.) — <sup>3</sup> U. o. 17. l. — <sup>4</sup> U. o. 10. l.

hogy egy nép amely ugyanazt a hazát szereti, osztozik a sorscsapásokban, örömben és szenvedésben szívében őrzi a közös ősök, nemzeti nagyok emlékét, nemzetnek meri magát nevezni és egységes nemzeti szellemet tud és akar magában kialakítani? Európa nemzetei az egységes nemzeti szellem révén tudományban művészetben sőt a vallási téren is csodálatosan szép, sajátosságosan nemzeti értékeket hoztak létre a századok folyamán. A *nemzeti kincsek* változatos gazdagsága az *isteni jószág és szépség kiáradása* egy népben és a Teremtő gondolatának tulajdonképeni megtestesülése.

A nemzeti eszmét, a hazaszeretetet *szemibe venni* és letagadni tehát bűn lenne a természet ellen, de a hazát és a nemzetet a földben, vérben és fajban isteníteni viszont a legnagyobb véték lenne a Teremtő gondolata ellen.

Rendkívül fontos ma, amikor a túlzó nacionalizmus féktelen szenvedélye vakká teszi és tévelygésbe sodorja az embereket, hogy ezen a téren tisztán lássunk, és népünknek megnyissuk szemét, mert csak a helyes öntudattal és kiművelt hazafias szellemmel felvértezett magyarság lesz képes szembeállni ezekkel a modern veszélyekkel amelyek ezeréves nemzeti szellemünket fenyegetik végpusztulással. Tehát kiművelt, öntudatos magyarrá kell nevelnünk népünket, hogy ennek az új kornak új fegyvereivel vehesse fel a harcot *multjéért, jelenéért és jövőjéért*.

*Nemcsak érdemes, de kötelességünk a nemzetnevelés szolgálatába állnunk*, mert Isten bennünket népünk *vezetésére küldött*, nagyobb lehetőségeket biztosított számunkra, hogy az Ő isteni terveit előmozdítsuk és megvalósítsuk. De kötelességünké lett azért is, hogy szemükbe vágassuk a rosszakaratú liberális jelszavakon rágódó embereknek, hogy *az Egyház sohasem volt ellensége és elnyomója a helyes nemzeti gondolatnak*, hanem igenis voltak papok, névtelen ezrek és tízezrek, akik legjobb tudásukkal, szívükkel és vérükkel vívták ki a *mi illetékességünk* is a magyar jövő építőmunkájában.

Hogy a katolikus Magyarországon a kereszténység és a nemzeti eszme mily szoros kapcsolatban van egymással, nem szükséges külön bizonyítani. Nemzetünk ezeréves európai létét nem utolsósorban az Egyháznak köszönheti. Papok és szerzetesek lélekmentő, nemesítő munkája óvta századokon keresztül népünket a széthullástól azon a földön, ahol előtte sokkal hatalmasabb nemzetek pusztultak el. Az Egyház mint természetfeletti hatalom lépett a magyar nép elé, hogy természetét is megnevelje: kérte lelkét, hogy testének igényeit is kultúrában kielégítse; mutatott neki örök hazát, hogy megszerettesse vele a földi hazát: szeméit az égbe irányozta, hogy ezalatt lába gyökeret verjen s a rögből, melyet lovának patái szétzúztak, vérével s verejlékével öntözött, forrón szeretett hant, hazájának földje legyen. A kereszténység adott a népnek üdvözítő hitet, hazát, kultúrát: kezénél fogta, elvezette a civilizáció csarnokaiba . . .<sup>5</sup>

<sup>5</sup> Prohászka Ottokár 12. kötet: Ünnepek: 23. l.

Hogyha mi papok fellekintünk Pázmányra, a magyar szellem klasszikus megtestesítőjére, ha megidézzük Prohászkt, aki a liberalizmus és kommunizmus sorvasztó támadásai ellen a magyar népért utolsó lehelletéig harcolt, nekünk elég ahhoz, hogy *minden vádat visszautasítsunk*, minden gánecoskodással szembeszálljunk és szívvel-lélekkel a nemzetnevelés szolgálatába álljunk.

Meggyőződésünk, hogy *ma minden papnak*, aki a magyar földön a magyar nép lelkét gondozza, vállalnia kell a felelősségteljes nemzetnevelői munkát. Utunk *nem* a vérre, fajiságra és névre építő törzsökösök *«kis magyar» útja*, hanem a magyar szellem, a magyar lélek esodás erejére és belső értékére alapozott *«nagy magyar út»*. *Senki sem vonhatja ki magát* ebből a munkából. Mindannyiunk eszményképe Prohászka püspök kell, hogy legyen, akiről *Schütz Antal így ír*: A turul, a magyar sas, a magyar sors és hivatás szimbóluma, Emese súlyos álmának nemlője, egy sejtelmes, igézetes éjszakán megjelent ő egy nagy eszményekkel álmódó, ábrándos gyermekifjúnak is, a *csel-némekt katonatiszt és a nyitrai német polgárlány fiának*: és amit ettől a látomástól fogant, ez a magasságokba nyujtózó ifjú lélek, az mi más volt, mint a magyarságába, sorsába, történetébe, népébe, földjébe minden rostjával kitéphetetlenül belegyökerező *szent magyarrá-válás!* Senkiből, sem előtte, sem utána, úgy fel nem sírt a magyar tragikum, senkiből oly tisztán gazdagon fel nem tört a szegény magyar népnek megbeesülése, szerelése, tettel beszélő megsegítése. . . . nem lehet a magyar élet elegend emlékeztetni arra, hogy volt egy Prohászka nevű püspöke, *idegen vérből, mégis lelke által vér az ő véreből*, akinek áldott vízióban megnyílt a magyar sors és a magyar feladat és a magyar föld és aki megnyitotta a mi szemünket is, úgy-hogy történelmi fordulóinkat, nagyjainkat, tájainkat másképp tudjuk látni, mint előbb . . . <sup>6</sup>

*Van hát lehetősége* a magyarráválásnak, mert a nemzetiség *lelkitulajdon*, a lélek pedig új és értékes tartalmat kész befogaadni, *hogyha a nemtörődömség és a rosszakarát eleve ki nem zárja*.

Hogy nemzetnevelői munkánk *eredményes* legyen, tanulmányi lélekkel kell kutatnunk és kemény *önnevelő munkával* kell magunkévá tennünk a sikert biztosító *lelki tulajdonságokat*. Amint a test a lélek hordozója, úgy a különböző népek a maguk biológiai adottságukkal a kultúra és a művelődés hordozói. Amint az egyes emberek a maguk egyéniségének megfelelően alakítják ki magukban az egyetemes kultúrát, úgy a népek és nemzetek a *maguk természetfeletti adottságaiknak megfelelően* alakítják és hordozzák századokról századokra azokat az értékeket, amelyek az összemberiség szellemi kincsét képezik. A magyar élet olyan, mint a fa, amely az éltető nedvekből csak azokat szívja fel, amelyek ékessé és gyümölcsözővé teszik. Ezért

<sup>6</sup> Schütz Antal: Magyar életterő; Bp. 1939-40. 122-123. l.



legyen a nemzetnevelő *ízzig-vérig öntudatos magyar* és hordozza magában nemcsak a magyar, hanem az európai szellemi értékeket is, hogy azokat a magyar életnek megfelelően *átformálva* népének közvetítse.

De ugyanakkor vérteljeze fel lelkét nemes *optimizmussal*, munkáraserkentő reménnyel, hogy felvehesse a harcot népünk hagyományos közönyével, amely az évszázadokon keresztül önkéntelenül kifejlődött passzivitás és a sok harc ma is érezhető nyoma. Tanuljon Prohászktól, aki utolsó lehelletéig remélt és küzdött. Legyen a magyar nemzetnevelő *egyszerű és közvetlen*. Számoljon azzal, hogy a nemzetnevelés az *egyéneken keresztül* valósulhat csak meg. A józan, reálislátású magyar lélek nem az elvont eszmékért hevül, hanem a megtapasztalható valóságok hatnak reá. Az egyéniség, a példa ereje, az alkalmazkodás biztosítja az eredményt.

Fejtéllel szükséges, hogy a nemzetnevelő *korszerű* legyen. Idéjében nézzen szembe a magyarságunkat támadó eszmékkel, vegye fel a küzdelmet az új, hamis áramlatokkal, biztos szemmel lássa meg a valóságot, magyarságunk elszomorító helyzetét, jelenét és a szerint dolgozzék népéért.

Jellemezze a nemzetéért dolgozó magyar papot a *teltre-készség és a bátor kiállás* ott, ahol nemzetéért harcolnia kell. Viselje szíven nemzete ügyét és kérje Istentől az «*oculus cordis*» mélyrelátó erejét, hogy mint igazi nevelő a kellő időben vegye észre a bajokat, orvosolja és gyógyítsa a sebeket, melyek minden értékes munkának és előrehaladásnak a kerékkötője.

Hogyha ezzel a *nevelői felkészültséggel* és *tüzes magyarságszeretettel* fogunk hozzá a reánkvaró feladatok megoldásához, a magyar jelenbe állított tettek útjára kell lépnünk s szemünk előtt kell tartanunk azokat az *égető problémákat*, amelyek még megoldásra várnak. Munkánknak csakis akkor lesz értelme, hogyha folyton szemünk előtt lebeg a *nagy cél: népünk kulturális és gazdasági felemelése, az életerős, egységes és fegyelmzett magyar nemzet megteremtése*. A cél tehát előttünk áll, keressük meg most azokat az *elveket* és módokat, amelyek a kitűzött cél elérését biztosítják.

Nemzeti életünk és politikai helyzetünk az első pillanatra elárulják azt a külső hatást, amely alól népünk európai beékeltségénél fogva nem vonhatja ki magát s amely bizonyos mértékben gátat vet, irányt szab szellemi és anyagi előrehaladásának. Az utóbbi évtizedekben (benső életünkben éppen ennek a hatása alatt) a kulturális és *nemzeti eszmék tökéletes átértékelése indult* meg s még ma is csak fejlődő állapotban vannak. A diktatúrák elvetették a demokráciát, az individualizmus helyét a kollektívizmus foglalta el, a humanizmus helyébe a sovén-radikalizmus lépett. Keresztény erkölcsi elvek helyett az államérdek és az önző hatalmi törekvés lett a cselekvések politikai megmozdulások rúgója, az emberből, az egyesekből a nagy hatalmi államgépezet nélkülözhetetlen szerve lett.

Ez a nagy átalakulási folyamat intő jel volt a magyarság

számára, hogy ebben a nagy forrongásban számot vessen önmagával és tulajdonképpeni helyzetével, mert nemzeti léte és további jövője csak úgy lesz biztosítva, hogyha minél előbb *öntudatra ébred s megtalálja helyét Európa népei között*. Egyszerre több irányból is megindult a munka a nemzeti öntudatosodás felé. *Először* azok a magyarok mozdultak meg, akiket a *vezéri eszme varázsa bővölt* el s akik mivel maguk is gyökértelenek voltak az újdonságért nemzetünk függetlenségét is készek lettek volna feladni. Ez helytelen irány volt, amely végzetes lehetett volna számunkra.

A *másik* irányban azok indultak, akik ugyancsak az új eszmék hatása alatt *idegen mintára gyökeres, forradalmi útalakulást sürgettek* és még ma is hangzatos jelszavak örve alatt tulajdonképpen alapjában támadják nemzeti létünket, amikor *nem számolnak népünk sajátos jellemével, tradícióival* a szenvedélyek és a pillanatnyi hangulat hatalma alatt faji alapon akarják tisztázni nemzeti létjogosultságunkat.

*Nem hiányoznak* azonban azok a magyarok sem, akik felelősségük teljes tudatában, „a magyar föld és nép szeretetével, tudományos megalapozottsággal” igyekeznek a helyes útra találni. A jelenbe gyökeredzett biztossággal, keményen állnak helyükön és népünk *igazi értékeit igyekeznek át menteni* a szebb magyar jövő számára. Ezek a magyar vezetők számoltak azzal, hogy az idegen minta a magyarra nem alkalmazható, mert az csak végzetes lehet népünkre, elég volt a nemzeti tragédiákból. céljuk a magyarságnak önmagából kiinduló igazi *belső megújódását* megindítani. *Eszményül* a legnagyobb és leghívebb magyar Széchenyi Istvánt választották.

A magyar pap csakis ebbe az igazi irányzatba kapcsolódhat bele, mert ez felel *meg hivatásunknak is*. Széchenyi célkitűzéseinek a magyar életbe állítása tudja csak biztosítani az egészséges és egységes magyar népet, a szebb magyar jövőt.

*Mit akart Széchenyi? Állambölcséletének alapját* a legjobban ő maga fejezi ki: Csak az erény emelheti fel a nemzeteket. A keresztény vallás zavartalan forrásán megtisztult erkölcsi jó ma a legegészségesebb és leghosszabb életidőt ígérő alapja a nemzetiségnek». <sup>7</sup>

Széchenyi korának eszméit a szabadságot, testvériséget és egyenlőséget *keresztény, magyar egyéniségén szűrte keresztül* és alkalmazta azokat a magyar helyzethez. Ő volt az első, aki megrendült lélekkel szemlélte az elhanyagolt jobbágyság sorsát, amely emberhez nem méltó színvonalon mozgott. *Keresztény lelkiülete* azt sugallta neki, hogy nemzetünk *legértékesebb alkotóelemének* védelmére keljen. Kilenc millió magyarja nevében követelte az *alkotmányreformot*, a «*halhatatlan lélekhez méltó*» emberi bánásmódot. Ezért szinte élő lelkiismeretként belekiáltotta a széles tömegek fülébe: Hunnia minden lakosának a nemzet sorába iktatása *bizonyos* életet terjesztend, ki-

<sup>7</sup> Széchenyi István: Hitel. -- Idézve: A tél 1913 nov. 20. 550-51. l.

lenc milliónak ezentúl is abból kirekesztése. ellenben *elkerülhetetlen halált* hozand anyaföldünkre. *Ez lelkiismereti vallomásom*».<sup>8</sup>

Széchenyi a *reform konzervatizmus* híve volt. Ismerte a magyart. Jól tudta, hogy a lappangó magyar szenvedélyek fel-lángolnak, minden értéket felperzselnek. És a magyar Parlag még sivárabbá lesz, mint eddig volt. Ezért hirdette oly meggyőző erővel, hogy egészséges magyar népet csak úgy teremthetünk, hogyha először szellemileg is kiműveltük. *A kiművelt emberfő, a lelki független ember*, azaz a szenvedélyek bilincseiből felszabadult *személyiség* volt az eszményképe. Csakis az ilyen magyar nép fog tudni *élni jogaival*. De Széchenyi azt is észrevette, hogy *nemzeti létünk alapja csakis a tiszta erkölcs lehet* és az igazi magyar feltámadás, szellemi megújhódás csak az *«erkölcsi nemesedés»* útján érhető el. Nemzetünk szerzett hibáit le kell nyesegetnünk, hogy népünk erényei kivirágozhasanak.

A szellemi megújhódással *párhuzamosan kell haladnia a nemzet gazdasági megerősödésének* is, mert csak a *megelégedett* ember lehet értékes tagja népének. A nyomor csak lázadások forrása és lerombolja az erkölcsöket.

A nemzet széles rétegeinek függetlenítése és nagykorúsítása *Széchenyi mellőzésével történt meg*. A felszabadulás csak az idegeneknek a malmára hajtotta a vizet, a *magyar pedig továbbra is jogfosztott maradt*. Néhány évtizeden át rajongva ünnepeltük a *szabadság fikcióját* és szavaltuk a Talpra magyart. *Ma azonban már rádöbbsentünk, hogy az üres nemzetiszínű magyarkodás, a szabadság mámorában való álmodozásunk közben veszélybe került nemzeti függetlenségünk és az emberi méltóság*. Nem lehet más utunk, csak *az önérdékből való megújhódás Széchenyi szellemében*, mert hogyha az átalakulás bódulatában a *másik végletbe* esünk és *idegen mintára a magyar jellemmel homlokegyenest ellenkező radikális* parancsuralmi formát öltünk magunkra, a szebb magyar jövő helyett újabb nemzeti tragédia szakad reánk.

A *mi feladatunk* tehát a *magyarság minden egyes tagjának a felkarolás* lesz. Meg kell mentenünk emberi *méltóságát* kiemelnünk abból a tespedésből, amely évszázadok óta rabságban tartja, bele kell állítanunk abba a közösség tudatba, amely egyedül képesít majd bennünket arra, hogy erős, fegyelmezett egységes nemzet legyünk. Nem zárkozunk el mi sem a kollektív szellem elől, *de személyiségünket nem adhatjuk fel*.

A *nemzeti megújhódás ma életfeladat számunkra*, mert a magyar társadalom beteg. Súlyos sebet ejtettek rajta a liberalizmus és a kommunizmus. A mult bűneinek átkát hordjuk magunkon, tehát kettőzött erővel kell munkához látnunk, hogyha meg akarjuk mutatni élniakarásunkat. *Veszélyben van az emberi méltóság, a személyiség s vele együtt a helyes nemzeti ön-*

<sup>8</sup> Szekfű Gyula: Három nemzedék, Bp. 1938., — 34. l.

*tudat is. Kevés a kiművelt emberfő. Vezető rétegünk a liberalizmus hatása alatt és az idegen eszmék zúrzavarában elvesztette nemzeti tradícióit, üres formalizmusban és szónoklásban éli ki magyarságát, a tulajdonképpeni magyarságot pedig, a népet lenézi.*

A másik oldalon Széchenyi szegény magyarjait találjuk, a *gyökértelen* magyar százezreket, milliókat, akik még ma is *szellemi elhagyatottságban és nyomorban tengődnek.*

Szörnyű *szakadék* tátong a két társadalmi réteg között. Csak a *krisztusi eszmék* és a *keresztény erkölcsök* hozhatnak gyökeres változást és gyógyulást népünknek. Tehát a mi elveinknek is a *szélsőségektől és pártpolitikától mentes reformkonzervativizmusnak kell lennie.* Konzervativizmusnak: megőrizzük és újjáélesztünk magunkban mindent, amit hagyományainkból, mint értéket kell megbecsülnünk; de *nem állunk meg a multnál, hanem tovább fejlesztjük azokat, új színnel és szellemmel töltjük ki tartalmukat.*

Kell, hogy mi, az evangéliumi, krisztusi demokrácia leg-hűségesebb megvalósítójának Szt. Ferencnek fiai és a *nép barátai, mint lelki «független» emberek bátran hirdessük az emberiség nevében, hogy ma minden egyes magyar drága kincs és lelkileg egyenértékű.* A vezető réteget *keresztény világnézetre* kell nevelnünk, mert csak így lesznek az erkölcsi nemesedésnek szószólói. Aki jó keresztény, az egyúttal jó hazafi is, viszont, aki jó hazafi, az egyúttal meggyőződéses keresztény. *A nemzeti erényeknek a keresztény erények képezik alapját, áldozatosság, sorsközösség vállalása, keresztény szeretet megtanítják őket arra, hogy megbecsüljék és magukhoz emeljék a magyar népet. Meg kell érteniök, hogy a magyar népi érték nem lebecsülendő «parasztkultúra» mert az tisztultabb korszakokban az egész magyarság közös kincse volt.*

Ugyanakkor ki kell nyujtanunk segítő kezünket a *nép felé* is és szellemi elmaradottságából fel kell emelnünk. Hangoztatjuk, hogy *az egyszerűbb foglalkozás nem zárja ki az értelmiséget, a szélesebb látókört, a szaktudást.* Nem jutunk tovább az annyiszor elátkozott jobbágyrendszerrel, hogyha népi rétegeink elöl *elzárjuk az iskoláztatás, a művelődés lehetőségét.* Meg kell akadályoznunk, hogy ne a zugsajtó és bujtogató elemek szellemi termékein nevelődjenek fel szegényebb rétegeink, mert ez csak forradalomba kergeti a könnyen befolyásolható tömeget, hanem gondoskodjunk a *keresztény szellemet terjesztő,* minden tekintetben kielégítő sajtóról, népkönyvtárakról és kultúrtermékekről.

Széchenyi rendszerének második fontos mozzanata a nép anyagi jólétének biztosítása. A magyar népet, a gyökértelen proletártömegeket csak akkor nyerhetjük meg a magyar hazának, hogyha emberhez méltó életet teremtünk számára. A közelmúlt megmutatta, hogy a kritika nélkül szenvedő magyar nép oda jutott: *Ubi bene, ibi patria!* Mert ki tudná szeretni

azt a hazát, amely csak erejét, vérét követeli, de sohasem öleli keblére.

Mi papok megtagadjuk Krisztus evangéliumát, hogyha Krisztust «spanyolfal»-nak használjuk az anyagiakban dúskálódók és lelketlen uzsorások bűneinek leplezésére, mert nem az igazságot hirdetjük. Legyen vészes felhívás számunkra az az elszomorító statisztika, amely népünk teljes nyomorát tárja eléink, mert sorait állandóan a vérhaj, a tüdővész és a gyermek-halálozás ritkítja.

A nemzetnevelőnek tehát éppen elég tennivalója akad, hogyha lelkiismeretesen és hivatásának magaslatán akarja megoldani a reá váró feladatokat. Nevelő munkája éppen azért ne a szónoklásban és üres szócséplésben merüljön ki, mert ennek a «szavak dagályától szédelő» nemzetnek éppen elég volt a szónoklásból. A mi utunk a tettek útja! Oktatás, nevelés, szervezés, vezetés, lelkiismeretre hatás . . . Akció Katolika.»

Nem vagyunk úttörők, a munka már megkezdődött. Sorra alakulnak országszerte a hivatásszervezetek, földbérletszövetkezetek, népi-biztosító társaságok, amelyek ismét magyar kézbe juttatják a magyar földet és pénzt, visszaadják népünknek azt a biztos talajt, amelyből századokon keresztül erőt merített, életének értelmét nyerte.

Ez a nemzet «csinosodásának» útja és a nemzetnevelésnek, népünk megmentésének egyetlen helyes módja. Hosszú nyolcvan évre volt szüksége a leghívebb magyarnak, Széchenyinek, hogy eszméi végre visszhangra találjanak. Megrendült lélekkel küzdött kilenc millió magyarjáért, mert lánglelke már akkor megérezte, hogy csak a népben rejlő őserő lesz képes szembeszállni az eljövendő korok viharával. Az ő szellemében kell tehát vállalnunk a reánk váró nagyszerű feladatot, hogy ebben a terhes időben is valóra válthassuk a «magyarabb magyar» álmát.

P. Henrik..

## Verebek.

*Kelet felől meghasad az égaj,  
kis kertünkbe besurran a hajnal,  
belefűtlyent ezüstös sípjába:  
s megindul az élet ütemes árja.*

*Megélénkül a fák sötét lombja,  
sok kis madár röpül ide s tova;  
zeng a torkuk, miközben szálldosnak,  
s az Alkotónak dicséretet mondnak.*

*Kórusunkon felzendül az ének,  
mélyen, hévvel ível fel az égnek;  
összeolvad madarak dalával  
s a kelő napnak aranyló hajával.*

*Kint a kertben a verébhád lassan  
vezetni kezd fokozódó zajjal.  
Kicsi csőrük harsogva csiripel, —  
a zárda csendjét lármásan veri fel.*

*Versenyezünk: mi tömören, tompán,  
ők élesen, magasan fújják.  
Mi tudjuk, hogy kinek szól a dalunk,  
nekik az ösztön hajtó parancsszavuk.*

*A mi lelkünk hálaszóval teli,  
s Kórusimánk ezt rebegi, zengi;  
az ő szemük előnti a napfény, —  
s csipogó dal kél a sok veréb nyelvén.*

*A mi ruhánk egyszerű és barna,  
különbséget nehéz lelteni rajta;  
ők sem mások: kicsinyek és szürkék,  
olykor zajosak, de sohasem büszkék.*

*Egy Valaki tart csak számon minket,  
Az, ki hallja csiripeléseinket,  
s jószágával ruház, táplál, gondoz,  
megvigasztal és a tenyerén hordoz.*

FR. CECIL..

## A rítusvitával kapcsolatos szentszéki döntések.

Az egyháztörténelemben és ennek keretén belül a missziós történelemben mindig újszerű és vitatott kérdés marad az úgynevezett rítusvita. Amióta a rítusvita körül forgó harc az ezerhatszázharmincas évben elkezdődött, egyrészt a jezsuiták, másrészt a ferencesek és dominikánusok között a kérdéssel sokan foglalkoznak pro et contra, sajnos a legtöbbször a tárgyilagosság legelemibb követelményeinek a betartása nélkül.

Dolgozatomban, eltekintve a történelmi ismertetéstől, a rítusvitával kapcsolatos szentszéki határozatokkal akarok foglalkozni, mivel egyrészt ezek a döntések ma jogi és bizonyos szempontból dogmatikai alapjait képezik a kínai missziós munkának, másrészt pedig az örök Róma szavai, amelyek világosan és isteni tekintéllyel nyúltak bele és döntötték el ezt a sokat hányatott kérdést. A tárgyalást három pontra osztom fel, és pedig:

1. XII. Benedek 1742. júl. 11-én kiadott «Ex quo singulari» bullájáig megjelent rendeletek.
2. Az «Ex quo singulari» bulla döntése.
3. A legújabb eredmények.

### *1. Az «Ex quo singulari» bulla előtt kiadott szentszéki rendeletek.*

A rítusvita kiindulópontjául az 1633-as esztendőt vehetjük, amikor a kínai misszióba megérkezett P. Antonio de S. Maria Caballero ferences és P. Morales domonkos hithirdető. A jezsuita hithirdetők, akik 1585-ben a Jézus Társaságnak biztosították Kína megtérítésének kizárólagos jogát, természetesen ellenkezéssel fogadták a más rendből érkező hithirdetőket, annak ellenére, hogy közben V. Sixtus és XIII. Gergely a ferencesekre nézve visszavonták a jezsuita kizárólagosságot. A jezsuiták hithirdető módszerét a két koldulórendbe tartozó missziónárius éles vizsgálat tárgyává tette és csakhamar kitűnt, hogy — mint Schrotty Pál mondja a ferences missziókról írt tanulmányában — a jezsuiták lényegesen kényelmesebb evangéliumot hirdettek, mint a ferencesek és domonkosok. Miután a két véleményen lévő hithirdetők között a sok egymásrahalmozott vita és megbeszélés sem teremtette meg az egységes munkát és békességet, azért P. Antonio és P. Morales Rómába terjesztették fel az ügyet. Eddig röviden a megértéshez szükséges folyamat.

A felküldött kérdésekre a S. Congregáció de Prop. Fide 1645 szeptember 12-i Decretuma felel, amely leirat a rítusvitával kapcsolatos római döntések első dokumentumaként szerepel. A döntéssel érdemes részletesen foglalkozni, mert részint fényt vet az egész rítusvita szakadásra vezető tételeire és bemutatja azt a messzemenő bátorságot, amit a Jezsuita Rend a hit hirdetésében megengedett, részint pedig világosan állítja elénk Róma határozott állásfoglalását és az alkalmazkodás ily nagyarányú lehetőségének, illetve gyakorlásának elítélését.

A döntés 17 pontra oszlik a vitás kérdések számának megfelelően. Ezeket a következőkben lehet összefoglalni: Vajjon a kínai újkeresztények kötelesek-e megtartani a bójtöt, az évenként legalább egyszeri szentáldozást, az ünnepek megszentelését; a keresztség szentségének a kiszolgáltatásánál kell-e használni a nőknél a szentelményeket, amilyenek a mell és hát megkenése a katekumenek olajával, a sónak, a nyál és hamu megkenésének a használata? — Ki kell-e szolgáltatni az utolsó kenet szentségét a nőknek is? Eleddig mindezeket a jezsuiták mint a kínai keresztényekre a pogányság különös gondolkozásmódja miatt nem alkalmazható törvényeket és szertartásokat elmellőzték. A Congregatio felelete a kérdésre igenlő.

A harmadik, negyedik és ötödik pont az uzorás kínaiakra vonatkozólag kimondja, hogy keresztség előtt restitutiora kötelezők, valamint az igaztalan vagyont élvező gyermekek is, szemben az ellenkező gyakorlattal.

A továbbiakban a dekretum már kimondottan a kínai rítusokkal foglalkozik. A ferencesek és dominikánusok kérdésére, vajjon szabad-e a keresztény mandarinnak a kínai állami szokások szerint kinevezése után, a védőisten templomába mennie, ott az oltár előtt térden állva gyümölcsöt, bort virágot, tömjént áldozni és a szerencsés kormányzáshoz segítségét kérnie. — a Congregatio válasza nemleges volt, még arra az esetre is, hogyha az illető mandarin a virágok között feszületet tart a kezében és a kötelező leborulást az előtt végzi.

A nyolcadik pont Confucius körül forgó híres vitát érinti. Tudvalevőleg, amikor egy-egy kínai elvégezte tanulmányait, kötelező volt Confucius tiszteletére szentelt templomban áldozatot bemutatni. Hasonlóképpen minden kínai az év két meghatározott napján volt kötelezve ezt az áldozatot bemutatni. A felvetett kérdésre, szabad-e a kínai keresztényeknek ezeket a szertartásokat elvégezniök, a Congregatio válasza tagadó.

Az ősök tiszteletére vonatkozólag pedig kimondja, hogy az ősök szellemének nyilvánosan bemutatott áldozatokon keresztények nem vehetnek részt, nem állíthatnak tiszteletükre házioltárokat, az oltárokon elhelyezett tábláknak pedig, amelyekben a kínaiak hite szerint az ősök lelke lakik, szintén nem áldozhatnak. A kínai keresztények nem mondhatnak szentmisét pogányságban elhúnyt hozzátartozóikért.

A Dekretum utolsó fejezetében a feszület kérdése kerül tárgyalásra. A jezsuiták elrejtették a feszületet és nem mutatták a kínaiaknak abban a balvéleményükben, hogy azok annak láttán megbotránkozhatnak. Erre vonatkozólag a Congregatio úgy döntött, hogy nemcsak szabad, de egyenesen kötelező a Megfeszített-ről prédikálni, annak képét a templom főhelyén elhelyezni. Prédikáció közben nem kötelesek a hithirdetők a feszületet kezökben tartani, ellenben a megváltás misztériumát meg kell magyarázniök, mert a hitújjoncok addig meg sem keresztelkedtek, míg ebből kellő tudással nem rendelkeznek.

Ezekben a pontokban gyökereznek a rítusvita szálai. A



szakirodalom ezek közül leginkább csak Confucius és az ősök tiszteletét, valamint a kereszt kérdését hozza. Kevésbé alapos missziológiai munkák mindezekből csak annyit tudnak felhozni, hogy a ferencesek és a dominikánusok keresztrel a kezükben álltak ki prédikálni, aminek igen káros hatásai voltak. Róma döntéséről persze nem is vesznek tudomást.

A felsorolt megállapítások után közli a Propaganda Prefektusa, Ginetto kardinális X. Ince Pápa Dekretumát, amely a Szentszék fenntartott kiközösítéssel sújlja azokat a misszionáriusokat, akik nem engedelmeskednek a döntéseknek. A Dekretum hangsúlyozottan inti a Jézus Társaságot a határozatok megtartására.

A jezsuiták természetesen nem nyugodtak bele ebbe a végzésbe, és így újra Rómába került az ügy. Ez alkalommal azonban nem a Congr. de Prof. Fide döntött, hanem a Congr. S. Officii, mert a felhozott pontok hitbeütköző kérdésekre vonatkoztak. Az 1656 március 23-án kiadott rendeletben már enyhítették az 1645-ös döntést, amennyiben megfelelő ok esetén elengedhetőnek találták a nők kereszttségében a szentelmények elhagyását és az utolsó kenet szentségének a kiszolgáltatását. Továbbá, mivel a jezsuiták bővebben kifejtették Confucius tiszteletének mibenlétét, ezt is megengedték a kínai keresztényeknek. — Hasonlóképpen az ősök tiszteletét is megengedte Róma, hogy ezzel a keresztényeknek a pogányokkal való összeütközését kikerülje. Ezeket az újabb döntéseket VII. Sándor pápa jóváhagyta azzal az indokolással, hogy a megengedett szertartások csupán polgári jellegűek és így megengedhetők.

Az engedmények láttára a dominikánus és ferencesek újra Rómához fordultak és végleges elintézését kérték. Ekkor adta ki XI. Kelemen 1669 nov. 13-i Dekretumát, amely semmi újat sem tartalmaz, csupán az eddig kiadott Dekretumok kötelező erejét mondja ki.

Mivel azonban az előző két Dekretum döntései si proposita sunt vera és juxta quesita záradék alatt jelentek meg, végeredményben a misszionáriusok mégsem tudták magukat mihez tartani, mert igen nehéz volt eldönteni, hogy a kínaiaknak milyen a szándékuk cselekvéseikben, vajjon szándékuk nem rejt-e magában imádatot is az áldozatok bemutatásánál és egyéb szertartásoknál. Itt teljesen belső dolgokról van szó, amikről külső ítéletet mondani igen nehéz dolog.

Újabb szentszéki döntés kiadására Maigrot apostoli Vikárius rendelete adott okot. A nevezett missziós püspök ugyanis Vikáriátusa területén a Szentszék újabb döntéséig megtiltotta, hogy a keresztények az ősök és Confucius tiszteletére rendezett áldozatokon résztvegyenek. Azokat a misszionáriusokat, akik megengedték a keresztényeknek az áldozatok bemutatását a jövőre vonatkozólag intette, hogy misszionárius jogaik megfosztásának terhe mellett, engedelmeskedjenek rendeletének. Maigrot rendeletét Rómába küldte megerősítés céljából, s ez serkentette XII. Ince pápát újabb döntés kiadására. Mielőtt

azonban a Szentatya döntését nyilvánosságra hozta volna, az egész ügyet részletes vizsgálatnak vetette alá. Négytagú vizsgálóbizottságot nevezett ki Gabriellio János trappista generális. Ser-rano Miklós ágostonrendi prior, P. Fülöp karmelita exgenerális és Varesio Károly, ferences generális személyében. Ehhez a négytagú bizottsághoz beosztotta Leonissa János ferences püspököt, aki sok éven át kínai misszionárius volt és így tanácsával, tájékoztatásával nagyban elősegíthette a négy generális munkáját. Az így megalakult bizottság újabb mérlegelés alá vette a vitatott kérdéseket az eddig megjelent tudományos könyvek és P. Leonissa tanuságtétele alapján. Az ősök és Confucius tiszteletének, a térdhajtásoknak és áldozatoknak lefolyását és mibenlétét a legaprólékosabban áttanulmányozták, majd ezek alapján kimondták, hogy ezek a szertartások nem állami jellegűek, hanem vallási szertartások és pogány babonák. Többek között arra is rámutattak, hogy a jezsuiták magyarázatai és leírásai az egyes tételekről, amelyek révén az 1556-i Dekretum alapján engedményeket kaptak Rómától, nem felelnek meg mindenben a valóságnak.

A bizottság megállapításait a Biborosi Testület elé terjesztette, amely azokat jóvá is hagyta. Ezek voltak XI. Kelemen 1704 nov. 20.-án kelt Dekretumának előzményei. A Dekretum tartalmilag magába foglalja Maigrot helynök rendeletét, a négy illetve öt Qualificator megállapításait hozza a jóváhagyási Dekretumot és végül inti a misszionáriusokat, különösen Jézus Társaságát, hogy ezek a legújabb döntések reájuk is vonatkoznak.

XI. Kelemen azonban nem elégedett meg ennyivel, ezért, hogy gyökeresen végét vesse az áldatlan vitának, 1715 március 19-én «Ex illa die» kezdetű konstitúcióját adta ki, amelyben érvényben hagyta az 1704-es Dekretumot, majd a továbbiakat hozza: Az Isten nevét szabad Tien Chu (Dominus coeli) névvel jelölni, tilos azonban a Tien (Coelum) és a Xan Ti (Supremus Imperator) elnevezés. Négy fejezetben az ősök szellemének és Confuciusnak a tiszteletét tilalmazza és eltiltja a halottak táblájára használt feliratot: «Sedes animae N.» Ezekén felül két engedményt ad még a Constitutio, a táblákra szabad felírni a halottak nevét, és a keresztények passzív résztvehetnek a halottak tiszteletére bemutatott áldozatokon, amelyet pogány rokonaik végeznek, nehogy esetleges gyűlöletben és tetteges-ségben legyen részük elmaradásuk miatt.

A hithirdetőkre nézve újítás az a rendelkezés, amely minden egyes misszionárius számára, akár már jelenleg Kínában van, akár a jövőben megy a misszióba, előírja az eskütételt a Konstitúció rendeleteinek lelkiismeretes betartására... Ezt az esküt a misszió vezetője köteles kivenni az egyes hithirdetőktől és annak hiteles okmányát Rómába küldeni. Aki az eskü letételét megtagadja, attól meg kell vonni a missziós működés engedélyét.

Az «Ex illa die» Konstitúcióval szemben Mezzabarba Apos-

toli Vizitátor Kínában nyolc pontban oly engedményeket adott a missziónáriusoknak, amelyek ellentmondtak XI. Kelemen rendelkezéseinek. E törvényen kívül engedmények betartását a pekingi Helynök felfüggesztés terhe mellett tette kötelezővé missziónáriusai számára.

Mezzabarba engedélye és a pekingi Helynök rendelete adott okott XII. Kelemen 1735 szept. 26-án kiadott levelére, amely érvényteleníti a pekingi püspök rendeletét. XII. Kelemen ezen levele képezi az első felvett kornak a ritusvitára vonatkozó utolsó rendelkezéseit. A vita akkor már több mint százéves multara tekintett vissza, azonban sajnos, az egymást érő pápai rendeletek sem tudtak kellő eredményt elérni, mert a missziónáriusok egy része Jeanne Capucinus szerint összetévesztette az Egyház érdekeit egy Rend érdekeivel.

## II. Az «*Ex quo singulari*» bulla.

Róma minden igyekezetével meg akarta szüntetni ezt a terméketlen vitát, részint azért, mert a keresztény tan tisztaságát veszélyeztette, részint pedig azért, mert a hithirdetők tevékenysége ezekben a kétes kérdések boncolgatásában merült ki, ami nem maradt titokban a kínaiak előtt sem és így a missziós munka eredménye jelentékenyen megcsappant. XI. Kelemen «*Ex illa die*» konstitúciója már végleges elintézést szándékolt, ami sikerült volna is, hogyha az említett Mezzabarba-féle engedmények nem ellenkeztek volna a konstitúció egyes rendelkezéseivel.

Ezek az engedmények váltották ki XIV. Benedeknek 1742 július 11-én kiadott «*Ex quo singulari*» kezdetű Bulláját. Kezdetben a pápának csak a Mezzabarba-féle engedmények visszavonása volt a célja, azonban a kérdés behatóbb tanulmányozása ezt a Bullát eredményezte. Magát a pápai iratot két részre lehet osztani. Első felében felsorolja az 1742 előtt kiadott rendelkezéseket, úgy amint azt az előbbieken láttuk. A második rész, már végleges döntést tartalmaz a ritusvitával kapcsolatban. Ezt a második részt öt részre oszthatjuk fel a következőkben.

Az első pontban XIV. Benedek elítéli Mezzabarba nyolc engedményét, a lélektábla használatát, a halottak tiszteletét, Confucius tiszteletét és az áldozatokat, a térdhajtást az ősök oltára előtt. Egyszóval eltéréssel azokat, amiket már az «*Ex illa die*» konstitúció is elítélt. Az engedmények felfüggesztésének kettős okát adja meg: Egyrészt ellenkeznek az eddigi rendeletekkel, másrészt pedig kedveznek a bálványimádásnak.

A második pontban a Bulla az «*Ex illa die*» konstitúció «*Per praemissa nihilominus*» szavait magyarázza meg. Vagyis csak azok a szertartások tilosak, amelyeket a nevezett konstitúció névszerint felsorol. Egyéb polgári szokásokra és ünnepekre ez nem vonatkozik, ha csak nem vallásos jellegűek.

A következő rész két tilalmat tartalmaz. Senki se merészeljen a Mezzabarba-féle engedményekkel élni, még a pekingi

vikáriátus sem, noha ott külön megparancsolták volt, valamint nem lehet a lefektetett rendeleteket másképen értelmezni és alóluk kibúvót keresni, mert ez a Bulla kifejezett célja.

Továbbiakban azokat a büntetéseket sorolja fel, amellyel az engedelleneket sújtja a pápa. Felszólítást kaptak az összes szerzetes Generálisok és tartományfőnökök, hogy kötelesek visszahívni Európába azokat a misziónáriusokat, akik vonakodnak engedelmeskedni a Szentszék rendelkezéseinek, egyben kötelesek a visszahívottakat a Szentszékhez utalni. Hogyha ezt a rendeletet elmulasztanák, Róma felfüggeszti őket hivataluktól, valamint Rendjüknek egyszer s mindenkorra megtiltja a hit-hirdetést. — A leteendő eskü formája lényegében ugyanaz mint a régebbi volt. Két dologgal azonban most kibővül, és pedig: a missziónáriusok minden erejükkel azon lesznek, hogy a kínai újkeresztényeket is engedelmességre szorítsák, valamint nem tűrik el, hogy keresztényeik a Mezzabarba-féle engedményekkel éljenek.

Mivel a rendelet csak azt mondja, hogy az esküt minden Kínába küldendő, vagy régebben kiküldött missziónárius köteles letenni, a ritusok hívei úgy gondolták, hogy ez tehát nem kötelezi akkor a bennszülött papságot, mert ezekről nem szól a rendelet. Ezekkel szemben Róma többszöri döntésében, így 1726-ban, 1895-ben, kihangsúlyozza, hogy a rendelkezés a bennszülött papságot is kötelezi.

Végső áttekintésképpen az «Ex quo singulari» bulla a következő rendeleteket tartalmazza:

Isten nevét Tien Chu (Ég ura) szóval lehet jelölni. Egyébb elnevezés elvetendő.

A holtak táblájára csak a megholt nevét szabad felírni.

Az egyes ritusokra vonatkozólag, amiket az Ordinárius megengedhetőnek tart, azokat nyugodtan követhetik a keresztények, csak ne ellenkezzenek az eddigi döntések valamelyikével.

A Mezzabarba engedmények érvénytelenek.

A rendeleteket az «Ex quo singulari» bulla magyarázatától eltérőleg magyarázni tilos.

Az eskü letétele minden missziónáriusra nézve kötelező.

Ezek után felmerül a kérdés, vajjon érvényben van-e az «ex quo singulari» a Codex megjelenése után is. A 6. kánon azt mondja ugyanis, hogy az eddig érvényben lévő fegyelmi törvények, amelyekről a Codexben kifejezetten vagy burkoltan nincs szó, elvesztik érvényességüket. Mivel a nevezett bulla döntései sem kifejezetten, sem pedig burkoltan nem találhatók meg a Codexben, kérdést intéztek a Codex-magyarázó bizottsághoz a törvények érvényességét illetőleg. Erre a megkeresésre a S. Congr. Officii azt felelte 1930 július 13-án kelt rescriptumában, hogy az ismertetett törvények érvényben vannak, mivel részleges törvények, a 6. kánon pedig csak az egyetemes törvényt hatálytalanította.

Jóllehet az új Egyházi Törvénykönyv a ritusvitával kap-

csolatos rendeleteket érvényben hagyta, azonban az eddig kiszabott büntetések a 6. kánon 5. §-a alapján elvesztették erejüket. Ugyanis az idézett kánon kimondja, hogy minden büntetés, akár lelki, akár időleges, orvosló, vagy megtorló is legyen és a Codexben nem található meg, hatályon kívül helyezettnek tekintendő.

### *III. Legújabb engedmények.*

XIV. Benedek pápának «Exquo singulari» kezdetű bullájával végre sikerült pontot tennie az évszázados vitára. A legújabb kor missziózása ennek a bullának rendeletei szerint igazodott egészen napjainkig. A bulla kiadásának napjától, 1712 július 11-től egészen 1939 decemberéig a ritusvitával kapcsolatban nem jelent meg egyetlen egy szentszéki rendelet sem, mivel az akkor lefektetett irányelvek pontosan körvonalazták a lehetőségek határait.

A S. Congr. de Prop. Fide 1939 december 4-én újabb konstitúciót adott ki, amely több dologban új irányt szabott és lendületet adott a kínai missziózásnak. Az Instructio egész röviden foglalja össze mondanivalóját. Három részre oszthatjuk fel: 1. Az Instructio megjelenésének indítékai., 2. Újabb engedmények., 3. A régebbi rendeletek helyzete.

Az úgynevezett ritusok, amelyek körül hosszú harcok folytak, mert vallásos iellegükhöz nem fért kétség, ma sok évszázad múltával, a lelkek, a gondolkozásmód és a szokások átalakulása folytán polgári szokásokká változtak át. Ezek a szokások ma inkább csak az ősök iránti kegyelet, a hazaszeretet és az egymás iránti udvariasság kifejezői. Miután XI. Pius pápa Japán és Mandzsúria részére 1935-ben illetve 1936-ban megadta a honi szokások gyakorlására az engedélyt, a Congr. de Prop. Fide Kínára is ki akarta terjeszteni ezt az engedményt. Ezért a múlt esztendő decemberében a Biborosi Testület jóváhagyása után, XII. Pius pápa a következő négy pontot hagyta jóvá:

1. Mivel a kínai kormány több ízben kijelentette, hogy Kínában vallásszabadság van és nincsen szándéka semmiféle vallási kérdésben rendeleteket hozni, azért azok a polgári szertartások, amelyeket az állam Confucius tiszteletére előír, semmiképpen sem vallásos jellegűek, hanem a kiváló kínai bölcselőnek és nemzeti hősnek kijáró tisztelet. Ezért a jövőben szabad a keresztényeknek részt venniök ezeken a nyilvános szertartásokon, akár Confucius emlékműveinél, akár az iskolában tartják azokat.

2. Szabad Confucius képét vagy nevét tartalmazó táblát elhelyezni a katolikus iskolákban is, különösen akkor, hogyha az államhatalom ezt megköveteli. Sőt szabad a képet fejhajtással is üdvözölni. Botrány esetén azonban a katolikusként ki kell jelentenie, hogy csak polgári kötelességének tesz eleget.

3. Eltűrhető, hogy a katolikus vezetők és alattvalók megjelenjenek azokon a babonásjellegű szertartásokon, amelyekre a kínaiak kötelesek elmenni, azonban csak mint passzív szemlé-

lők lehetnek jelen. Minden cselekvő részvételtől tartózkodniok kell.

4. Szabad a halottak, vagy azok táblája előtt, amelyeken a megholtak csak a neve van, fejet hajtani, vagy egyéb polgári tiszteletnyilvánítást végezni.

Továbbá az Instrukció a jövőben felmenti a missziónáriusokat az «Ex illa die» és «Ex quo singulari» által előirt eskü letétele alól, azon megokolással, hogy a ritusvita kérdése a gyakorlatban már úgysem aktuális és a missziónáriusokat nem kell esküvel kötelezni, hogy fiúi hódolattal engedelmeskedjenek a Szentszéknek.

Az úi Instrukció megjelenésével kérdés merül fel a régi rendeletek érvényességét illetőleg. Erre vonatkozólag kimondja az Instrukció, hogy XIV. Benedek rendeletei érvényben maradnak, amennyiben az új Instrukció által valamelyes változáson nem mentek keresztül. Itt tehát nem a régi rendelkezések hatályonkívül helyezéséről van szó, hanem csak a kínai nép mai gondolkodásmódjának és felfogásának megfelelő módosításairól. — Egyébként az új Instrukció még elég korai ahhoz, hogy szélesebb megvilágításban láthassuk az új engedmények igazi mivoltát. Irodalma még nem lépte át az egyszerű ismertetések határát.

Ma, már sok évszázad után, megállapíthatjuk, hogy a ritusvita csak a múlté. A felsorakozott pápai döntésekből kettős következtetést vonhatunk le: az elsőt XIV. Benedek szavaival jellemezhetjük a legjobban, aki a pekingi Helynöknek ezeket írta: «Nem gyakorolhatunk türelmet olyan kérdésekben, amelyek bálványimádással és vallásos szertartással akarják aláásni az igaz hitet. Ebben a kérdésben Tertullian szavait idézzük: «Omnis patientia hujusmodi idololatria.» — Ezek a szavak ahhoz a Kínához szóltak, ahol Confucius és az ősök szellemének a tisztelete minden kétséget kizáróan a vallásos élet megnyilvánulásai voltak.

A második következtetés alapját az 1939-es engedmények adják meg, amennyiben Róma örökifjú szelleme mindig megtalálja a népek és nemzetek lelkéhez vezető utat. Azonban ez az út már abba a Kínába torkollik, ahol az évszázadok már elvégezték a maguk felfogást átalakító munkájukat és Confucius az ősökkel együtt csak az emberi tiszteletadás tárgyaivá lettek.

*P. Szerén.*

**Forrásmunkák:**

Fontes Juris Canonici. Vol. VII.

Antonianum 1926. évf.

Lévay: A katolikus hittérítés története. I.-II.

Wolkenberg: A katolikus világmisszió könyve.

Missionswissenschaft: 1935, 1936, 1937. évf.

## Olvad a hó.

Olvad a hó, sápadozik...  
Fehér arcán, szűz homlokán  
hullafoltok keletkeznek  
a napsugár csókja nyomán.

Lábam alatt piszkos hólé...  
Arcomba vág a nap heve...  
A hó sír-rí. könnyet hullat, —  
arcom pedig nevet bele.

Lám a napfény nekem öröm.  
a hónak bú, gyilkos halál...  
— Nem is halál! — Kis patak lesz.  
vagy mint felhő magasba száll...

Rám tűznek a napsugarak; —  
rajtuk száguld a pillanat...  
— Testem hava lassan olvad. —  
s én emiatt tán búsuljak?..

Hogy búsulnék! — Lelkem súgja  
titkon, bizton, reménykeltőn:  
Felszálok az örök Naphoz  
égi szellőn, báránfelhőn!..

*Fr. C e c i l.*

---

## Új lendületet a régi életformákba.

*Ifjúsági kérdés a Harmadik Rendben.*

Ifjuság! Ifjúság és Harmadik Rend! Nem hangzik-e furesán e két szó, amelynek hallatára mintegy két ellentétes dologra gondolunk? Tagadhatatlan, hogy ez a valóság. Már valahogy annyira vérünkbe szívódott, — sajnos a mienkbe is! — hogy a Harmadik Rend, amolyan tizenkét Miatyánk, öregasszonyoknak való egyesületke, hogy az ifjúsággal egy napon említeni is fura dolog.

De formulázzuk másként a mondatot. Ifiúság és Ferences Derű! Ifjúság és Ferences szellem! Ifjúság és Ferenc, az ifjúság Királya! Ifjúság és a Nagykirály Hirnöke stb. Azonnal eltűnik az ellentét és a két ellentétesnek látszó fogalom egymást vonzó, egymás felé törekvő mágnes lesz! A derű, életvidám, tartalmas és ideális szellem mindig vonzó különösen ellenállhatatlan erővel sodorja magával az ifjúságot. Még akkor is, ha nehéz, még akkor is, ha kemény önfegyelmézést követel. Sőt minél számosabb és meredekebb az eléje tornyosuló akadály, a szép és nemes cél elérésében annál kitartóbban és annál lelkesebben fog állandulni minden nehézségen.

Ma már nem lehet arról vitatkozni, hogy van-e *létfogosultsága* a fiatalságnak a Harmadik Rendben, mert az általános stagnálást másképp nem magyarázhatjuk, csak azzal, hogy nem ölelik fel elég gonddal az ifjúságot. Ma már tagadhatatlan, hogy életerős, lendületes Harmadik Rendet csak úgy képzelhetünk el, ha ott áll és ott menetel a ferences lobogók alatt dübörgő lépteivel az Ifjúság is! Hogy a mai terciáriusokkal nem érhetjük el azt az üdvös eredményt, amelyre pedig a pápák egész sora számított és számít ma is, ennek oka az, hogy a Harmadik Rend tagjai csak öreg, legalábbis már élemedett korban lettek a Szeráfi Család tagjai s természetes, hogy előbb-utóbb kifejlődött az a ma már általánosnak ismert sajnálatos felfogás, hogy a Harmadik Rend amolyan Temetkezési Vállalat, illetve előkészítés a halálra. (Ez utóbbi bizonyos mértékben igaz is.) Ha azonban már ifjúkorában el tudunk valakit tölteni ferences szellemmel, ferences életprogrammal és ferences élniakarással, akkor biztosak lehetünk abban, hogy ezeknek, vérévé, életté válik a ferences szellem és hiánytalanul megvalósítják a franciskánus életelvet. Miért nincsenek nekünk izzig-vérig modern terciáriusaink? Azért, mert az ifjúság lendülete és életpezsdülése nem járja át a Harmadik Rend ereit, hiányzik belőle a szín, a lüktető előretörés az eszmék világában, mert mintha kissé elavult, asszonyoknak való egyesület lenne!

Ha tehát szívünkön fekszik Szeráfi Atyánk akaratának teljesülése, az Egyház óhaja és Rendünk érdeke, néptömegeket átjáró és átalakító halása, akkor tennünk kell róla! *Tennünk kell róla*, mert a világ ma is szomjas lélekkel fordul az assisi Lélekóriás felé, mert a világ már fáradt lelkülete kiégett és békéért, örömért, megnyugvásért könyörög az égbe.



Keljenek fel tehát végre Umbria zárdái, a ferences szellem<sup>1</sup> szerelmesei és fogják kézen az emberiséget és vezessék el a Pax et Bonum oázisaihoz! Oda, ahol Ferenc vár reájuk, a legszeretreméltóbb szerzetes (Harnack), az örökifjú, Isten dalnoka, az emberszívek örök szerelmese! Vezessük el hozzá az ifjúságot és higgyük el, miként a XIII. sz.-ban Assisi ifjúsága lelkesült örömmel követte királyát a mai XX. sz. gyermekei is ugyanazzal az örömmel és szeretettel fognak lobogója alatt menetelni a jobb, a szebb, az istenibb jövő felé!

*Első kérdésünk: ki valósítsa meg és hogyan a ferences Generális óhaját: «Melegen ajánljuk azt a XI. Pius pápa által ajánlott legbölcsebb segédeszközt a Harmadik Rend üdvös hatásának kiterjesztésére és életének a jövő biztos reményében való megerősítésére, amely a kordaviseelő jelölteknek korai felvételében áll, hogy ezek már gyermekkorukban hozzászokjanak a Harmadik Rend szent fegyelméhez. (Körlevél 31, 1.)*

*Ki szervezze meg ezeket az ifjúsági csapatokat? E kérdés megvilágosítására elmondok egy rövid, de jellemző kis esetet, ami csekélységgel történt Budapesten néhány évvel ezelőtt. A zárda mellett Ede testvér szülei laknak. Itt az udvarban mindennap d. u. néhány ifjú pingpongozott. Mivel ez majdnem heteken át naponként megisméltődött, érdeklődtem kilétük után. Csodálkozva hallottam, hogy ezek az ifjak Ferences Ifjak! S később egyik délután a véletlen összehozott az ifjúsági elnökkel. Talpraesett, komoly ifjú volt. A következő párbeszéd folytat le köztünk:*

— Mi a ferences ifjak célja? —

«Ping-pongozás!»

— Hát még? —

«Évenként egyszer bálrendezés itt a Kultúrházban.»

— Kik a tagjai? —

«Lógó fiatalemberek!»

— Különösebb programjuk nincs? —

«Programm az volna, de nincs, aki megvalósítsa.»

— Ki a vezetőjük? —

«P. X. Y.»

S amikor erre látta csodálkozó arcomat, ő is elkomolyodott és szóról-szóra a következőket mondotta:

«Nézzé Főlisztelendő úr! P. X. Y. öreg ember. Amíg önök, fiatalok, akik egészen közel vannak hozzánk korban és felfogásban, nem állnak mellénk, addig semmire sem megyünk. Pl. P. X. Y. nem tudja megérteni, miért igényelünk más bánásmódot és miért nem érezzük magunkat jól az öregek között . . .

Itt a felelet az első kérdésre. S ennek semmi akadálya nincsen, mert sem a Terciárius Vezérkönyv, sem a Generális Atya körlevele erre vonatkozólag — nagy bölcsen — semmi előírást nem ad.

Ellenkezőleg, a körlevél kihangsúlyozza, hogy «ezeknek a gyermekeknek (ifjaknak) az egyesületét az adott körülményeknek megfelelően, amennyire lehet, alakítsák meg mindenhol!»

(Körl. 32. 1.) Tehát *általános gyermek és ifjúsági mozgalmat tart szemelőtt*, bár a Harmadik Rend kebelében. Jogilag tehát a talán már meglévő Harmadik rendi községek keretéhez tartoznak, de a maguk sajátos működésével, szokásaival és szabályaival. Ennek a «nevelő iskolának» lelki neveléséről következetes szeretettel gondoskodni kell. Tehát ne feledjük, nem a már kinevezett Harmadik rendi igazgatók joga, avagy kötelessége a terciárius ifjúsági mozgalom életrehívása és vezetése, hanem bárkié, akinek kedve és lelkesedése van hozzá. Történjék ez az igazgatóatyák beleegyezésével, de nem ellenőrzésével. Akik a csapatból elérték a 25 évet, azok ha akarnak, átmennek a terciárius község életkeretébe. Ha egyszerre többen mennek át, képzeljük el azt a friss életáramlást és életigenlést, lelkesedést, amit az évről-évre szaporodó fiatalság a régebbi rendi község életébe hoz.

Bár ezek a fiatalok, ha többen vannak, szintén más vezetést igényelnek, mint az ötven éven felüliek. Higgyük el, hogy ezért húzódoznak a fiatalok a legtöbb esetben a Harmadik Rendtől, hisz a szabályok megtartása katolikus egyénnek nem lehet terhes, mert mi más a Harmadik rendi szabály, mint igazi katolikus élet. Ha azután eltudjuk érni azt, hogy a Harmadik Rendbe a fiatalság és értelmiség is belép, akkor majd tényleg felfigyel — mert fel kell figyelni reá — az Akció Katolika és az egyházmegyék. És felhasználja az eddig «fel nem használt hadsereget». Fel kell világosítani az ifjúságot és mindenkit, hogy mi ennek a szónak «Bűnbánati Rend» igazi jelentése. Nem más, mint az Istenember hú követése és a felebarát áldozatos szeretete. A Főparancs életreváltása! Ne gondoljunk vezeklő övekre és sötét kamrákra, hanem a ferences életszemlélet örökvidám lelkeségére. Szent Ferenc legnagyobb szenvedése és elhagyatottsága közben énekelte Naphimnuszát! Sok hiány, kényelmesség és szervezetlenség terhel e pontban bennünket.

Alakítsuk meg tehát és a *hogyan* is adva van. «Legjobb, ha megalakítjuk a fiatal terciáriusok külön egyesületét, amelynek (amikor s ahogy lehetséges, vagy végrehajtható) legyen meg a saját tanácsa, saját igazgatója és folyóirata; és ügyesen összeállított s az előjáróktól jóváhagyott saját szabályaiknak megfelelőleg azokat a vallási tevékenységeket fejtegyessék előttünk, amelyek természetüknél, vagy a végrehajtás módjánál fogva az ifjúság hajlamainak legjobban megfelelnek.» (Körl. 33.1.)

Ebből is láthatjuk, hogy Generális Atyánk igenis számol a *gyermek és fiatalok sajátos adottságaival és pedagógiai szempontoknak* tág teret enged az érvényesülésre. Mi is ezt hangsúlyozzuk leginkább, mert ezzel áll és diadalmaskodik, vagy bukik az Eszme! Ma már minden világnézeti térfoglalás ennek köszönheti sikerét és a ferences szellem szolgálata is világnézet. Nem evilági, de természetfeletti világnézet, ennek megalapozása nem történhetik másképp, mint sajátos körülmények, eszközök és éleltek igénybevételével.

*Kik lehetnének a tagok?* Ahogy a Terciárius Vezérkönyv előírja: az elsőáldozóktól (tehát elemistáktól) a 24. életévig. Első pillanatra láthatjuk, hogy itt is bizonyos beosztással kell élnünk, először is, ami a korkülönbséget illeti. Elgondolásunk szerint (bár ez sok munkát igényel), három tagozatba osztanánk. És pedig az első tagozat 12 évig, a második 12—16, és a harmadik tagozat a 16—24. évig. Talán helyesebbnek látszana a 13 és 13—24. évig való felosztás. De ennek pedagógiai szempontból a leghatározottabban ellene kell mondanunk. Más egy 13 éves, kamaszkodni kezdő fiú életigénye és más a 19—24 évesé. Különben is bizonyos alkalmakkor (ünnepélyek, közös áldozás, kirándulás, játék stb.) úgyis közösségi ferences életet élnének a kellő felügyelet mellett.

*Igen ám, de mennyi munka!* Ne folyamodjunk ismét kifogásokhoz. Mert kis jóakarattal ezt is megoldhatjuk. Éspedig a következő módon. A harmadik csoportból ki kell néhányat emelnünk, akiket hajlamaik, tehetségeik, lelkületük a kisebbek vezetésére alkalmassá tesz. Ezek a komoly ifjak érezve kitüntető bizalmunkat és felelősségüket, nagyon sok terhet vesznek a vállunkról. A havi, vagy kétheti gyűlést nem bízhatjuk ugyan reájuk, de adminisztratív, azonkívül kevésbé fontos dolgok elintézését, a kisebbek foglalkoztatását igen. Minden rajtunk múlik, ha mi lelkesedéssel, kitartó buzgósággal és megalakuvást nem ismerő határozottsággal dolgozunk, lesznek követőink, lesznek ferences szellemmel átítatott gyermekeink, ifjaink és leányaink. Másik módja: Ha van a Harmadik Rendiek között intelligens, az ifjúságot szerető férfiú, vagy nő, akkor ezek is kivehetik részüket a munkánkból.

De nemcsak a fiúkra legyen gondunk, hanem ne féljünk a *kis leányoktól és leányoktól sem!* Itt a csapatszervezés első feltétele egy-két ügyes fiatal tanítónő, vagy Harmadik rendi nővér, (hangsúlyozzuk: lehetőleg fiatal és mindenestre gyermekszerető legyen). Lassan-lassan teljesen reájuk bízhatjuk a leánykákat, vagy leányokat s mi csak a havi összejövetel (lelki) lebonyolítását végezzük. De legyünk ott mindenütt, ahol a legkisebb rés is támad a gáton és buzdítsunk, lelkesítsünk, örüljünk és vigyünk ferences szívvel ezeket a napsugaras lelkeket a ferences ösvényeken előre! Alkalmazkodjunk mindenütt a helyi körülményekhez és adottságokhoz és a felmerülő ellentéteket inkább szerető alkalmazkodással próbáljuk áthidalni.

További kérdés az *osztály és ragkülönbség kérdése*, ami annyi és oly sok fájó nehézséget, megnemértést okoz még a felnőtt Harmadik Rendben is. Talán a legjobban itt domborodik ki a ferences ifjúság megszervezésének és vezetésének *szociális vonatkozása!* A kis gyermek még nem törődik ilyen ellentétekkel, a 13—16 éves ifjú ellenben már nyitott szemmel jár és észreveszi a társadalmi osztálykülönbséget. Ha a mi kezünk-ből kerül az első csoportból a másikba, akkor már tisztában kell hogy legyen a ferences életelvel, amely az embertestvért nézi felebarátjában és nem a születés és vagyon különbségeit.

Ha pedig kívülről kaptuk, akkor itt a legalkalmasabb idő és legpompásabb keret a szociális nevelésre. A 13–16 éves ifjú, ha személyünkkel megszereti. (mert igenis személyiségünkön keresztül kell reá hatnunk s ez nem a szép szó, hanem fedhetetlen papi karakterünk és megértő szívünk lesz!) akkor könnyen a legszebb színben tüntethetjük fel a ferences lelkiélet szociális szakadékokat kiegyenlítő hatalmát. Ma már ezt különben sem nehéz megtenni, amikor már omlanak a válaszfalak, amelyek osztály és osztály között fennállottak. Ha pedig ezt elérjük, és gondos neveléssel következetesen kitartunk mellettük, akkor a Harmadik Rendbe való belépés után nem ismeri a gőgöt, hanem a ferences szellem lehajló alázatát és emberszeretelét. S akkor is csak akkor és csak így érhetjük el azt, hogy az intelligencia sem szégyenli majd a Harmadik Rendbe való belépést és végre felvirradhat a XIII–XV. sz. ferences életstílus hazánkban is. Így tárgyaltalan lesz az a törekvés, amely a Harmadik Rend keretében úri és kevésbé úri osztály felállítására törekedett.

Sajnos a *korda viselésben* meg van kötve a kezünk. Ezt valahogy meg kellene változtatnunk. A kordát és skapulárét éremmel, vagy magával az ifjúsági jelvénnel kellene helyettesíteni. Amilyen szabadok vagyunk a többiben, annyira nem rendelkezhetünk szabadon ebben a kérdésben. Pedig a modern ifjú és leány nem szereti az ilyen dolgokat. (E sorok írója is volt Harmadik rendi néhány társával s még ferences intézetben is csak lemosolygás járt a kordáért és a skapuláréért. Eredménye: mindkettő eltűnt az idők folyamán.) Igaz, vannak ez alól felmentések, de ezekkel nem élhetünk. Talán általános kérésre a Generalitia útján a Szentszéktől lehetne privilégiumot kérni, hogy ettől eltekintsenek. Inkább változtassák át más — esetleg lelki megszorításra — mert ez a kordaviseléshez való ragaszkodás kerékkötője lesz sok törekvésnek. A jászberényi példa különben megmutatta, hogy a gyermek és a fiatalság nem is tudja felfogni komolyan a korda és skapuláré jelentőségét. A középiskolás és esetleg levante ifjúságnál pedig egyenesen körülményes. Sport, torna, levante gyakorlatok stb. miatt. Pedig a Szeráfi Nagycsalád érdemeiben és jócselekedeteiben való részesedés a kordaviseléshez van kötve.

*Legyen-e egyenruhájuk?* Itt is a körülményekhez és az erszényhez kell alkalmazkodni. Kétségtelen, hogy a hatás és vonzóerő így sokkal nagyobb. Ha azonban ez bizonyos okok miatt nem valósítható meg, úgy legalább a jelvényhez ragaszkodjunk. A fiúknak talán egyszerű sapka, lányoknál a természetüknek megfelelő más dolog. T. i. ezt nagyon könnyen meglehet valósítani. A holland és francia ifjúterciáriusok sapkája amolyan svájci (jambo) sapka és elől a jelvény. Így a sapkát könnyen zsebre lehet gyűrni és kis helyen elfér. Ami pedig a jelvényt illeti, ez a találékonyságtól függ. A németeké Szent Ferenc stigmás kezéből a nap felé szárnyaló sólyom. A háttér zöldszerű, hófehér lilium. De bármilyen is legyen, ügyelni kell

arra, hogy minél egyszerűbb és mégis megkapó legyen! Lehetőleg élénkszerű, zománcozott és minél kisebb térfogatú. Ugyancsak ez díszítse a zászlót is, amely közös megjelenések alkalmával állandó kísérőjük. A jelvény ne legyen csak helyi érdekű, hanem ezt az országos mozgalom jelvényévé kell tenni.

*Komoly gondot kell fordítani a szórakozásokra is!* A gyermek játszani akar, a serdülő szereti a természetet, szeret szerepelni, tornászni, sportolni, olvasni stb. Mindezekről nekünk, illetve munkatársainknak kell gondoskodni. Biztosítsunk mindegyik csoportnak két-két szabad délutánt, amikor a megfelelő helyen, télen és esős időben megfelelő helységben elszórakozhatnak. A Harmadik rendi otthonok és Kultúrházak jöhetnek itt szóba, vagy más erre a célra alkalmas helyek. Ne felejtjük el, hogy évenként, vagy bizonyos alkalmakkor színdarabokat rendezzünk, amelyek nemcsak közösségi gondolat erősítői, hanem az anyagi megalapozás elősegítői is. Ezáltal is hirdethetjük a ferences eszmét, a missziós gondolatot, sajtót stb. Az egyes szakosztályok felállítását az egyes csoportok keretében szintén tanácsos megvalósítani. Mi életvidámságra akarjuk nevelni az ifjúságot, ferences optimizmusra és ha az élet sokszor kegyetlen ostromcsapásai nyomán már a gyermek szeméből is könny csordul, mi ezt a könnyet áldozatos harmateseppé akarjuk varázsolni a gyermekarcón a Nagykirály hírnökének megértő szívével. Gondoskodjunk megfelelő énekekről és különösen megragadó ifjúsági ferences indulóról. Ez pattogós, eleven, az ifjúság vidámságától duzzadó és gondolatokban gazdag legyen.

*Adjunk minden csoportnak külön nevet!* Ne féljünk attól, hogy komolytalanná válik, hogy lemosolyognak érte — a mosoly hozzánk tartozik — mert nekünk alkalmazkodnunk kell a gyermeki, az ifjú lelkelethez. Ferences vonatkozású legyen az elnevezés is. Pl. a legkisebbek: Kispacsírták; a második csoport: Fialat Sólymok; a harmadik: Szárnyaló Sasok! Mindegyiknek megmagyarázzuk a név jelentőségét (saját elgondolásunk szerint) és ez majd önérzettel és nemes tenniakarással tölti el őket. (A Terciárius Vezérkönyv átvette a német Sonnenkinder elnevezést. Nem tartjuk egészen megfelelőnek, mert magyarul kissé sután hangzik: napgyermek. A németben is az a jelentősége, hogy ők az élet kis napsugarai.)

Utóliára hagytam azt a kérdést: *hogyan szervezzük meg a mozgalmat, hogyan induljon el és mire fektessük a fősúlyt?* A leghelyesebb a fiúkat — illetve lányokat — egyszer-kétszer összehívni és beszélni velük a ferences eszméről, Szent Ferencről, a Nagykirály Hírnökéről, tervbevett mozgalmunkról és lassan mindig többről. Csak az önként jelentkezőket vesszük föl és ne a tömegben legyen a hangsúly! Mindenki beléphet, de csak azt vesszük föl, aki vállalja az Eszme megvalósulására irányuló jóakaratot. A felvétel az egész rendi község jelenlétében, minél ünnepélyesebb és meghatóbb szertartás keretében menjen végbe. (Szép a Vezérkönyv szertartása is. 149. l.)

Azt mondhatná valaki, hogy így az ifjúság alig vesz részt!

a rendi község életében. Így van, meg nem is. Ugyanis évenként egyszer-kétszer résztvesznek a termi gyűlésen, a közös áldozáson, a körmeneteken, színdarabokon és bármikor szükség van rájuk. Nem az a fontos, hogy együtt legyenek, hanem hogy együtt érezzenek!

*Ha pedig az említett elvek meg nem valósíthatók* s bizonyos okok miatt a Harmadik rendi község még jogilag sem vállalja magának az ifjúságot, még akkor is megszervezhetjük a gyermek és ifjúsági csoportokat, ahogy Generális Atyánk is ajánlja:

A korda viselő jelöltek egyesületén kívül, más felnőtt vagy ifjúsági egyesület is lehet, vagy válhat a Harmadik Rend iskolájává, vagy nevelőjévé, akár a természeténél fogva ferences jellegű (mint Pádúai Szent Antal jámbor egyesülete, Szent Antal ifjúsága, Szent Ferenc Atyánk kordájának testvérülete), akár rendtársainktól, akár másoktól ered, de többé-kevésbé ferences étellel van áthatva és szabályszerűen van megalapítva és vezetve. (Körl. 33. l.)\*

\*Ehhez talán még csak azt fűzhetjük hozzá, hogy ne úgy nevezzük el, ahogy a Körlevél tanácsolja, hanem a Szent nevét megtartva, ne „jámbor egyesületének”, hanem valami más nevet adjunk a csapatnak. Pl. Szt. Antal kis keresztesei, Szt. Ferenc apródjai stb. Ennek a megoldásnak azonban csak akkor van helye, ha az első mód kivihetetlen, vagy más komoly okok tanácsolják az első terv elejtését.

Mivel a ferences ifjúság életprogrammja és néhány szabálya a *Vezérkönyv* 196. oldalán megtalálható, itt nem térek ki rá. Ha azonban a programmnak csak a felét tudjuk megvalósítani a reánk bízottak lelkében, gazdag eredményt értünk el!

Nem egyéni törekvés akarja a leírtak megvalósítását, hanem 1585 nov. 19. óta sürgeti az Egyház. Legújabbán pedig Generális Atyánk körlevele is nyomatékosan hangsúlyozza. Próbáljuk megvalósítani, mert sikerülnie kell. Ez akció katolikás és ferences cselekvés!

Fr. Gilbert

Forrásmunkák:

I. P. Bello M. Lénárd a Ferencrend egyetemes főnöke: *Szent Ferenc Harmadik Rendjéről*. Fordította: P. Dám Ince dr. O. F. M. Budapest, 1933.  
II. *Terciárius Vezérkönyv*. Budapest, 1935.

---

## Magdaléna.

Frissítő szél kavarta fel a pettyhüdt levegőt. A fák kecsesen bólogáltak a szélben, mintha ők is örülnének az enyhétadó vendégnek.

Mária, a híres «magdalai szép nő» — mint Kafarnaumban nevezték, kertjében élvezte az üdítő levegő-hullámzást: megnyugtatólag hatott gyönyörökbe belefáradt lelkére és testére a föld, a természet illatától terhes levegő, szelíd jókedvében megcirógatta a fákat, megcsókolta a kis virágokat, mert testvéreinek érezte valamennyit, kiket ő rútol elhagyott a szerelem bűnös virágaiért, a gyönyör nehéz illatáért. Szórta testének bűnös gyönyörét, pazarul és könnyelműen, egyik bűnvirágról a másikra röpült, mint megittasult kis pille . . .

De érezte, hogy lelke belefáradt a szilaj hajszába, bár teste új gyönyörök után áhítozott. Nem törődött a világgal, a pletykálkodókkal, akik szemében szépségét dicsérték, de hátt mögött sápirozva szürcsölték bűnének hamis mézét. Tudta jól, hogy irigylik szépségét, irigylik tőle a bűnös gyönyört, hogy annyian lesik az ő kegyét.

Könnyedén támaszkodott egy karcsú fügefának és tovább merengett. A kafarnaumi útról, mely ott surrant el kertje tövén, eszébe jutott a názáreti próféta, aki betegeket gyógyít a bűnösöknek megbocsátja bűneit . . . Mindenki azt mondja róla, hogy ő a Messiás. Egyszer már ő is találkozott vele Kafarnaumban. Mikor elhaladt mellette, kacéran belepillantott a Mester szemébe; akkor megdöbbenette az a csodálatos tisztaság és nem erről a világról való titkos erő, mely a Mester szeméből sugárzott. Valami titokzatos vonzást érzett, egészen más volt ez, mint a szerelem mámoros vágya, a lelkét kapta meg s mint örvénylő mélység húzta magához. Csak pár pillanatig tartott az egész, aztán, mert tudatára ébredt vétkei gonoszságának, szegyenkezve sütötte le a szemét és mikorra felpillantott, a Mester már messze járt. Napokig nem találta helyét, mindig a csodálatos tekintet lebegett előtte. Szakítani akart már akkor bűnös életével, de nem volt ereje hozzá. Mikor a bűnös testi gyönyör ismét kinyujtotta érte polipkarját, elfeledkezett a tekintetről, a Mesterről és még szilajabbul vetette magát a gyönyör karjaiba.

Hogy szabaduljon a keserűízű emlékezéstől, búsan körülhordozta tekintetét a kerten. A szél sóhajtvá zizegett a fák gallyai közt. Éppen egy kis falevélkét sikerült lesodornia a közeli ágról. Mária megfoghatta volna kezével, oly közel játszadozott vele a szellő: fölkapta, majd meg elengedte, megforgatta a levegőben, labdázott vele; a kis levél kecses röppenéssel ugrált, szökkent a szellő hátán, de egy erősebb fuvallat hozzácsapta a földhöz s ott tovább görgette. A reggeli öntözéstől még kis pocséták maradtak, oda sodorta bele a szél a kis levélkét.

Mária saját magára ismert a kis levélkében: más sors nem is várhat reá, csak a pocsolya. Lebeg, leng a szakadék fölött, nem érezte a lelki kint, ha utána újult erővel tört is rá a féreg.

Kínzó vágy ébredt benne a menekülés után. Úgy érezte, a Mester ő rajta is tudna segíteni, megmentené a kétségbeejtő lélekmardosástól, mely a nyugalom, a magány óráiban ráborul. Úgy szeretett volna tiszta lenni, egyszerű, Istennek tetsző, de nem tudott, égett benne a pokol, minden kínzó vágyával. Azért dobta magát sokszor a gyönyör karjaiba, mert akkor legalább nem érezte a lelkét, ha utána újult erővel tört is rá a féreg.

Mint mindig, most is gyorsan készen volt az elhalározással: fel fogja keresni a Mestert. Hallotta, hogy mostanában ismét Kafarnaumban tanít.

Az úton, a kényelmes gyaloghintóban volt ideje gondolkodni. Mint súlyos vízió nehezedett rá a bűntudat.

Gomolygó felhők takarták a komor eget. Iszonyú, reménytelen szürkesség terült el a mezőn, amelyen járt. Forró bűnpára lepelt be mindent, ernyesztő vétekliehegés suhant át a réten, hol a gyönyör, a bűn virágai pompáztak, csalogatták, csábították, kitárták feléje hamis, illattól terhes karjukat, dévaj szirénkacagással hívogatták, édesgették. Minél sötétebb lett annál vígabbak, gondtalanabbak lettek a bűnvirágok. Őlélsre, csókra éhes szájukból forró, bűnpárás levegő csapott feléje. Gyönyört, kéjt, boldogságot ígértek, de nem árulták el, hogy csak boldogtalanság, kín, gyötrő bánat és ürmök jár nyomukban.

Messze terült el a bűnmező, végét sem lehetett látni. A kétségbeesés tengere, a kín és a gyötrődés erdeje vette körül.

Rémült fásultság uralkodott el rajta, nem látott reményt a szabadulásra s belül égette a pokol tüze. Megalázottságában, kínozottan felsóhajtott:

— Mester! szabadíts meg . . .

És ekkor a bűnfelhők mögül előbukkant mint fényes nap, a Mester jóságos tekintete. Reményt, szeretetet, titkos, nem e világból való erőt sugárzott feléje. Úgy érezte, a titokzatos erő emeli, vonzza őt magához a mélyből. A bűn mélysége még ott kavargott sötéten alatta, de lelkén a szorongás mindinkább megkönnyebbült. Megeredt szeméből a bűnbánat esője, mosta lelkét az édes zápor, úgy érezte, mintha mindig tisztább lenne tőle. Tünedezett testéből is a bűnös, forrongó tűz, a szerelem átlizott tiszta szeretetté, kivetett szíve kohójából minden salakot. Bűntársainak, bűneinek képe szertefoszlott s mint áldó napsugár ragyogott lelkén a Mester tekintete.

— Igen, sóhajtott fel bizalomteljesen, — Ó leveheti rólam e terhet, visszaadhatja lelkem nyugalma. És én szeretni fogom Őt nem földi szerelemmel, nem bűnös testemmel, de lelkemmel s mindent feláldozok Érte . . . Neki . . .

A gyaloghintóvivő szolgálk már Kafarnaum köveit taposták. A zsinagóga táján Mária megállította a hintót, hogy kérdezősködjék a Mester holléte felől. Talált is egy embert, aki megmondta, hogy Simon farizeus házában vendége. Mária az illatszertárusnál meglötte egy alabástromedényt kenettel, jó búsán megfizette s már sietett is, hogy megtalálhassa a Mestert. Simon barátai közé tartozott; bizonyára nem veszi szívesen,



ha házában megjelenik s mintegy árulója lesz viszonyuknak, de most nem törődött semmi mással, húzta, vonzotta a Mester tekintete, vágya a szabadulás után.

Dobogó szívvel lépett be Simon házába. Az ebédlő kereveitein étkeztek a vendégek és a háziúr. Simon azonnal észrevette Máriát, de nem szólt, úgy tett, mintha nem ismerné a nőt. Mária pedig érezte, hogy a Mester tud jelenlétéről. «Megállván hátul az ő lábainál, elkezdé könnyeivel öntözni a lábait, és megtörlé fejének hajával és csókolgatá lábait és megkené kenettel.»

Simon bosszankodott a furcsa ömlengésen és így «szóla magában, mondván:

Ha ez próféta volna, bizonytal tudná, kicsoda és miféle asszony az, aki őt illeti, tudniillik, hogy bűnös . . . »

Mária zokogva térdelt a Mester lábainál. Szerette volna lelkét odateríteni az Úr elé s mondani Neki:

— Jó Mester! tégy velem, amit akarsz, csak engedd meg, hogy szerelhesselek, forrón, lelkeimmel, mint ahogy testi szerelemmel még nem szerettem emberfiát. Tudom, hogy Te Messiás vagy, aki bűneink megváltásáért jöttél; bocsásd meg bűneimet, bocsásd meg . . .

Csak mély buzdulat volt benne, nem tudott volna hangot adni érzelmeinek. Egészen el volt foglalva önmagával s alig hallotta, amit a Mester halkan Simonnak mondott. A Mester a két adósról mondott példabeszédet, akik közül az egyik ötszáz, a másik ötven dénárral tartozott egy úrnak. «Nem lévén nekik honnét megfizetni elengedé mind a kettőnek.» A Mester szelíden megkérdezte Simont:

— «Melyik fogja őt közülük jobban szeretni?»

Simon megértette a célzást, fanyarul felelt a kérdésre:

— «Úgy vélem az, kinek többet engedett el.»

A Mester helybenhagyta Simon válaszát és az asszonyhoz fordulván megfedte Simont, amiért vizet nem adott lábára, baráti csókkal nem üdvözölte s nem kente meg fejét kenettel megbecsülésének, tisztelésének jeléül, mikor házába lépett. Mária örömtől repeső szívvel hallotta, mikor az Úr megdicsérte őt cselekedetéért a vendégek előtt. Úgy érezte, lelke emelkedik fölfelé, mintha a nap magához szippantaná, mert az Úr fennhangon mondta róla Simonnak:

— Mondom neked: megbocsátatott az ő sok bűne, mert nagyon szeretett: akinek pedig kevés bocsátatik meg, kevésbé szeret.»

A boldogság, mint mindent megtisztító kristályvíz ömlött el Mária lelkén, mikor az Úr feléje fordult s jóságosan mondta neki:

— «Meg vannak bocsátva bűneid.»

Mit törődött Mária azzal, hogy az asztaltársak álszentekedve morogtak, esodálkozván, kicsoda ez az ember, hogy még a bűnöket is meg akarja bocsátani; ő hitt, ő tudta, hogy elérkezett Isten országa, hogy aki megbocsájtja az ő bűnét, az nem

más, mint a Messiás, a jó, a hatalmas Isten egyszülött Fia. Át-  
rezgett lelkén, bennélt tekintetében mindez s az Úr megerősítette  
hitét, bizalmát, mert jóságos szeretettel mondta neki:

— «A te hited megszabadított téged: menj békével!» —

*Fr. Létusz.*

---

## **P. Bangha halálára.**

Halálát az egész magyarság meggyászolta. Minden katolikus magyar lélekben elkísérte utolsó útjára, mert érezte, hogy tartozik ezzel, ennek a rendíthetetlen hitvallónak, országos szónoknak és kiváló szellemiségnek. Vele kialudt a világító fáklya, megszűnt az az elapadhatatlan erőforrás, amely több mint egy emberöltőn keresztül sugározta maga körül az erőt, szórta szellemi kincseit, élesztgette lankadó hitéletünket.

A magyar sajtó méltó keretek között és a nagy halotthoz illő részvétellel búcsuztatta egyik legnagyobb vezéregyéniségét. Halálát csillaghulláshoz hasonlítottuk a sötét magyar égen, aki míg élt, oly biztatóan és reménykeltően állt az élet szürkességét taposó magyar milliók előtt. A bizonytalan időkben jólesett mindannyiunknak az a tudat, hogy vannak nagyjaink, akikre mindig teljes bizalommal reá hagyatkozhatunk, akik figyelik és megértik a változó idő szavát és aszerint tudnak bennünket is irányítani a számunkra egyedül lehetséges cél felé.

Páter Bangha hadvezérnek született, azonban ő nem földi hadsereget szervezett és irányított, hanem Krisztus szelíd és hívő seregét vezette új meg új rohamra a sátáni hatalom földi csatlósai ellen. Harca, az erő egyenlőtlen elosztása miatt, sokszor a gyengébb fél harca volt, de ő mindig a végső győzelembe és saját igazába vetett hitével állt ki a küzdőtérre, hogy diadalra vigye legszentebb ügyünket...

Élelművében, a Világhódító kereszténységben, is ennek a komoly harcnak haditerveit fektette le, itt közli zseniális megfigyeléseit és elgondolásait s oly irányelveket szab minden harcra keresztény elé, amelyek segítségével eredményesen harcolhat a mindenoldalról támadó ellenséggel szemben.

Élete szüntelen harcban telt el, de ebben a kemény küzdelemben edződött acélossá lelke, itt csiszolódott minden ellenvelest elsőprő hatalmas logikája és ebben kristályosodott ki az a megdönthetetlen hitvitázó egyéniség, aki egész társadalmi osztályok szellemi és lelki pálfordulását indította meg, pedig nem tett egyebet, mint, hogy öntudatra ébresztette bennük hitünk szent titkait, s reá döbbsített a bennük rejlő félelmetes igazságra és erőre. — Kongó vészharangként zúgott az egünkön tornyosuló viharfelhők elé s még idejében belesüvöltött a tespedt fülekbe, felrázta az alvókat, sorompóba állította a húzódozókat.

Ő szervezte meg a harcra kereszténység egységes frontját

hazánkban a magyar Katolikus Akció. a Központi Sajtóvállalat keretein belül, s országos katolikus gyűléseinken százezres tömegeket mozdított meg harcrahívó szózatával.

A kongó harang most elnémult. Munkában, harcban megtört teste megpihent. — Egy röggel több lett a magyar anyaföld, egy lélekkel gazdagabb a boldogult lelkek serege. — Lelke most ott áll a reá tekintő csillagszemek kereszttüzeiben s várja az örök Biró végzését.

Sorra jönnek a lelkek és felsorolják a nagy halott érdemeit. Beszámolnak földi élete sáfárkodásáról. Jönnek azok a lelkek, akik fölszentelt papi kezei által nyerték el bűneik bocsánatát és vele az örök üdvösséget; jönnek az elveszett juhocskák, akiket vállain vitt a biztos menedéket nyújtó akolba, Anyaszentegyházunkba; majd azok, akiknek ő adta vissza lelkük szemévilágát, elveszett hitüket; ott vannak azok is, akiket az ő vigasztaló szavai mentettek meg a végső kétségbeeséstől, akiknek ő adta vissza megrendült önbizalmukat, életkedvüket. — Csak itt tűnik ki, hány didergő szegénynek jutlatott meleg ruhát, meleg ételt jóságos szíve, hány könnyes szemet törölt le, mennyi fájdalmat enyhített, sebet gyógyított és lelket mentett ez a csodálatosan gazdag lélek.

Euge serve bone... hangzik a bírói döntés: Jól van szolgám, hűségesen sáfárkodtál kincseimmal, okosan felhasználtad talentumaidat. Érdemed azonban abban van, hogy teljesítetted kötelességedet. Vedd tehát fáradozásod jutalmát: *intra in gaudium tuum...*

*Fr. Jusztinián.*

---

## Életünkéből.

Verőfényes szeptemberi nap. Veni Sancte. Megkezdődik a sokat ígérő iskolai esztendő, a hosszú vakáció után újult erővel látunk a komoly munkához. Egyébként csak szabályolvasással kezdtük. Nagyban folyik a készülődés a közeledő ordinációkra.

Szept. 10. Felvirradt a szép és várva várt nap, amelyen Főt. Kriston Endre, egri szentelő püspök úr Ökegyelmessége hat diákonus testvérünket, László, Richárd, Henrik, Kerény, Szerén és Gedeon személyében templomunkban pappászentelte. A felszentelés magasztos pillanataiban buzgó szívvel kértük a Mindenhatót, hogy kegyelmével árássa el föl Kentjeit. — Ugyanekkor Lukács, Gyárfás, Grátusz és Pacifik testvérünk a szerpapi rendet, Klárusz és Elemér testvér pedig az alszerpapi rendet vették fel. — A felemelő ünnepségen megjelent szeretett Provinciális Atyánk is, hogy osztozzék fiaik örömeiben. Délután Főtiszt. Provinciális Atyánk az évnyitóval és az ordinációval kapcsolat-

ben kifejezte abeli óhaját, hogy a magával hozott római szelle-  
ra és komoly hivatástudat fejlesztésére serkentve bennünket.

Szept. 18. A háborús hangulatra való tekintettel két horvát  
testvérünk, Gottfrid és Anasztáz visszatért hazájába. Szeretettel  
vettünk tőlük búcsút.

Szept. 25. Egyre tart a külföldiek kivonulása. Ma két ameri-  
kai testvérünk, P. Richárd és Metód testvér lávozott körünk-  
ből. Sok szerencsét és Isten segítségét kívántuk nekik a fáradságos  
és veszedelmes lengeri utazáshoz.

Okt. 2. Ma tartottuk szüreti multságunkat. Víg hangulat-  
ban folyt a szüretelés, persze az előadások szüneteltek. Minden  
ép-kézláb ember szüretelt és evett. A munka még másnapra is  
kihúzódott, nem kis örömünkre.

Okt. 5. Ismét búcsúzkodtunk. Julián, Maximus és Pelbárt  
testvérünk a Főt. P. Provinciális rendelkezésére a római studi-  
um-központba ment tanulmányai folytatására. Büszke örömmel  
kivántunk nekik szerencsés utat.

Okt. 24-26. Légvédelmi napok. Igyekeztünk mindenben ele-  
get tenni az előírt szabályoknak; a sok szirénabugást egészen  
megszoktuk.

Nov. 1. Megérkezett új lektor Atyánk, Főt. P. Horváth Aszt-  
rik, aki hosszú hat esztendőes római tanulmánya után közénk  
jött, hogy szellemi kincstárából nekünk is juttasson. Lektor  
Atyánkat Főt. P. Provinciális iktatta be új munkakörébe s egy-  
ben kifejezte azon óhaját, hogy a magával hozott római szelle-  
met mi köztünk is hasznos credménnyel hintse el. Ugyanez nap  
délutánján szeretett Főatyánk exhortáció keretében a szerzetesi  
engedelmesség erényét véste lelkünkbe.

Nov. 18. Boldog Duns Scotus ünnepe. Ma az előadások szü-  
neteltek. Előző nap Főt. Lektor Atyánk Duns Scotus műveinek  
kritikai kiadásáról számoltak be rövid előadások keretében.

Nov. 11. Súlyosan megsérült Revmus Atyánkért lelkicsok-  
rot ajánlottunk fel.

Nov. 26. Revmus Generális Atyánk felgyógyulásáért név-  
napja alkalmából bensőséges lélekkel esedeztünk a jó Istenhez.

Dec. 5. Hangulatos Mikulás-est. Az első évfolyam sikeres  
bemutatkozása. Mikulás bácsi kinek-kinek meghozta a szobájá-  
ból eltűnt dolgokat az ajándékkal együtt.

Dec. 8. Szeplőtelen Fogantatás ünnepe. Délután öt órakor  
rendezte Egyházirodalmi Iskolánk hagyományos díszgyűlését a  
Kultúrházban. Elnök Atyánk Főt. P. Horváth Zsigmond dr.  
bevezető szavai után Iskolánk változatos műsor keretében mu-  
tatta be a szépszámú érdeklődők előtt egész évi munkájának  
gyümölcsét. A jólsikerült ünnepélyt Főt. Provinciális Atyánk  
közvetlen és lendületes szavai zárták be, köszönetet mondván  
mind az érdeklődők figyelmességéért, mind pedig az Iskola tag-  
jainak.

Dec. 22. Iskolánk tisztújító gyűlését tartotta. Az évről be-  
számoló után megejtett választáson a következőképen alakult  
meg az Iskola új tisztikara: titkár és szerkesztő nagy szótöb-  
b-

séggel Fr. Jusztinián lett. Jegyző: Fr. Cecil, szakosztályvezetők: Alajos, Celerin, Létusz és Oszkár testvérek lettek. Könyvtárosi tisztségre Szilás testvér lett érdemes, levelező pedig Fr. János lett.

Dec. 24. Meghitt örömmel ünnepelte kis családnk az Úr Jézus születését. Imre testvérünk közvetlen szavaival méltatta a szent este mélységes értelmét, majd hagyományos jászolos körmenet után családi melegséggel töltöttük el az estét. Hálás szívvel vettük át szeretett Főatyánk értékes ajándékát, amiért fiúi szeretettel mondtunk Neki köszönetet.

Dec. 31. Hangulatos est keretében búcsúztunk el az óesztendőttől a boldogabb és szebb újesztendő reményével.

Jan. 1. Mit várjunk az elkövetkező évtől, szépet, értékeset, vagy csak az értékek rombolását, torzítását? — Nem tudjuk! De bizakodva kapaszkodunk az isteni Gondviselésbe s bátran nekivágunk. Nagy elhatározásokkal, szép tervekkel, azonban mégsem elbizakodottan.

Jan. 12-27. Vizsgálóinkat szerencsésen letették. Főt. Provinciális Atyánk két alkalommal is résztvett fiai vizsgálói egyben buzdított bennünket a további komoly munkára. Különösen a jellemes helytállásnak és az úri lelkületnek szükségességét hangsúlyozta ki a papi lelkület kialakításában. Szeretettel hozzánk intézett szavaiért hálás köszönetünket ezúton is igyekezünk leróni.

Jan 30. Ma kezdődtek a szokásos próba-prédikációk. A felsős testvérek saját beszédjüket mondták el, míg a többiek költött beszéddel szerepeltek.

Febr. 6. A hagyományokhoz híven elsős testvérek rendezték meg a farsangi estét. A mulatságot a közönség jóindulatára bízta és így ki-ki a maga számlájára tetszése szerint mulathatott.

Febr. 26. Ordinandus testvéreink ma kezdték lelkigyakorlataikat Ft. P. Magiszter vezetése mellett. Nagyban folyik az előkészület a nagy kegyelemáradásra.

Március 2. A Szentelendők Egerbe utaztak, ahol Főt. Kriston Endre püspök úr Ökegyelmessége Elemér, Gilbert, Klárusz és Lehel testvéreket szereppá, Imre és Győző testvéreket pedig alszerpapokká szentelte.

Március 5. Elemér testvérünket búcsúztattuk, aki teológiai tanulmányait befejezte és első állomáshelyére, Kassára utazott. Távozásakor kértük a jó Istent segítse őt kegyelmével, hogy új működési helyén áldásos tevékenységével terjessze Isten országát

Márc. 15. Hazafias díszgyűlésünk Iskolánk komoly munkásságáról tanuskodott. Hangulatos és tartalmas műsor keretében ünnepeltük a jól értelmezett hazafiság gondolatát, amely ma már nem a szavalásokban és szónoklatokban merül ki, hanem felelősségteljes hivatás vállalást, helytállást és lelkiismeretes munkát követel minden igaz magyar ferencstől. Ünnepegyünk legkiemelkedőbb száma a magyar dalköltészet és népi balladák gyöngyeit mutatta eredeti tisztaságukban csokorba kötve, a ma-

gyar lélek és magyar gondolkodás leghűbb tükörképeként.

Márc. 17-23. Nagyhét. Krisztus Urunk kínszenvedésének emlékét ünnepeljük. A bensőséges szertartásokon komoly áhitattal asszisztáltunk.

Márc. 24. Husvét. Ujjongó örömmel zengjük az Egyházzal a boldog Alleluját, Krisztus Jézus dicsőséges feltámadását ünnepeljük. Hisszük, hogy nemcsak a halál felett, de a világ felett is győz Juda dicsó oroslánja.

Márc. 28. Husvétii örömlünkben szomorúság ért bennünket. Régóta betegeskedő jó Norbert Atyánk lelke szallot fel az örök Biró színe elé, hogy elvegye hosszú, fáradságos munkában eltöltött élete méltó jutalmát. Szenvedéseit csendes türelemmel viselte s imáink közben nyugodtan aludt el. Szemében áruló könnycsepp jelezte titkolt szenvedéseit. Örök világosság fényeskedjék neki.

Márc. 30. Végső nyugovóra kísértük Plischka Norbert Atya földi porhüvelyét zárdánk kriptájába. Régi tanártársai nevében Ulmanek tanár úr búcsúztatta, volt tanítványai közül pedig Bariska egyházközségi elnök úr köszönt el a kedves halottól. Temetését Főt. Provinciális Atyánk végezte a világi hívek valamint Főt. P. Schrotty Pál Ex-Def.-glis, és több ház képviselőjének jelenlétében.

Ápr. 13. Főt. P. Provinciális, szeretett Atyánk névnapján kértük a Mindenhatót, halmozza el kegyelmével, a bölcsesség és tanács lelkével, hogy jó Főatyánk még sokáig dolgozhasson Provinciánk javára. Vivat ad multos annos.!

Ápr. 30. Iskolánk ma rendezte első missziós díszgyűlését. Gyűlésünkön megjelentek Főt. Dám Ince dr. és Főt. Horváth Asztrik Lektor Atyák. A kellőleg összeállított műsor a missziós szakosztály tevékeny vezetőjének munkáját dicséri.

Máj. 19-20. Városunk nagy ünnepe. Főt. Kriston Endre püspök úr Ókegyelmessége bérnálás szentségében részesítette mindkét plébánia híveit. Asszisztenciával és énekkel vettük ki részünket a főlemelő ünnepegekből.

Máj. 29. Végre elérkezett a várva-várt kirándulás napja. Vidám hangulatban vonultunk ki az öreg Mátrába. Megszokott helyünkön, a Szanatórium mögött ütöttünk tanyát, ahonnan mindenki mehetett, merre csak látott. Délután hatalmas football-mérkőzéssel tettük változatossá a napot az újonan kivágott footballpályán. Este fáradtan, de hangos jókedvvel tértünk otthonunkba.

Jun. 4-5. Felsőéves testvéreink a Szentírásból, míg az alsóévesek a Dogmatika fundamentalisból sikeresen vizsgáltak. Vizsgálóinkon szeretett Főatyánk elnökölt.

Jun. 11-12. Ma folytatódtak vizsgáink: a felsősök Dogmatikából, alsós testvéreink pedig Moralisból szerepeltek.

Jun. 13. Ordinandus testvéreink ma kezdték lelkigyakorlataikat Főt. P. Magiszter Atyánk vezetése mellett.

Jun. 16. Főt. Kriston Endre szentelő püspök úr Ókegyelmessége ma szentelte Egerben pappá Gilbert, Klárusz, Lehel,

Lukács. Gyárfás, Grátusz és Pacifik testvéreket. míg Imre és Győző testvérek a diakonátust kapták fel. A lélekemelő ünnepségen mi csak lélekben vehettünk részt, és hathatós imával kértük a legfőbb Papot, hogy erősítse meg kegyelmével új fölkejtjeit.

Jun. 18-19. Ma tartottuk utolsó vizsgáinkat a Főt. Studium Prefectus elnöklete mellett. — Jól végzett munkánk után meleg szívvvel mondtunk hálát a Mindenhatónak támogatásáért és bőséges kegyelméért, amellyel bennünket az egész év folyamán segített.

Jun. 21. Te Deummal zártuk iskolai évünket.



## A jászberényi klerikátus krónikája.

1939.

Nov. 1. «Memento mori»... Mi is eleget tettünk szent kötelességünknek és kimentünk a temetőbe, hogy lerójuk kegyeletünket elköltözött rendtársaink és embertestvéreink iránt.

Nov. 24. Főt. Provinciális Atyánk meglátogatta zárdánkat. Este a már hagyományossá lett «Katalin-beszéd» után latin nyelven szólott hozzánk és méltatta a skolasztikus bölcsélet iga és helyes értékelését.

Másnap, a szentmise után exhortációban elénk tárta azt az eszményi lelkületet, mellyel nekünk Duns Skótus tanítványainak, haladnunk kell az igaz bölcsélet és az élet tanulmányozásában, megértésében.

Dec. 6. Szent Miklós püspök mihozzánk is ellátogatott. Bár nem tettük ki éjjelre az ablakba szandálunkat, mégis mindnyájunkat megjutalmazott. Isten fizesse meg a Főt. P. Provinciális atyai jóságát.

Dec. 22. Ft. P. Marián Definitor negyedévi gyóntatónk ma tett eleget léleképítő feladatának. Exhortációjában az igazi, alázatos, engedelmes és testvéreit őszintén szerető klerikus képét rajzolta meg előttünk. Ígérjük, hogy mi ennek önmagunkban való kialakítására törekszünk.

Dec. 23. Kellemes meglepetés volt számunkra Pelbárt testvér szives figyelmessége: nagy örömmel olvastuk sorait, melyeket az Örök Városhból nekünk küldött. Azt írja, hogy mindenütt jó, de legjobb otthon. Véleményében mi is egyetértünk vele.

Dec. 24. A kis Jézus Betlehemben született... Elérkezett a meleg családias szeretet-ünnep. Jászola előtt kitértük lelkünk ajtóit, hogy szabadon áradjon be az a sok kegyelmi lehellet, amelyet az isteni Kised sugároz ki magából, szerető kis Szívéből.

1940.

ÚJÉV. Új örömök, új gondok. Mit hord, mit rejt magában ez a még kibontatlan csomag?... Leginkább tőlünk függ. In Nomine Domini.

Jan. 2. Főt. P. Provinciális látogatásával tisztelte meg zárdánkat a templombúcsú alkalmával. Az ünnepélyes nagymiséét Ft. Kele István prelá-tus úr mondotta, a szentbeszédet pedig Provinciális Atyánk tartotta. Ugyan-ekkor ellátogattak a zárdánkba Engelbert és Marius szolnoki atyák is.

Jan. 3-4. Megkezdődtek a vizsgák. Másodikosoknak szociológia, első-sőknek ontológia.

Jan. 10-11: közös vizsga Egyháztörténelemből és Módszertanból. Ft. P. Guardián volt kegyes betölteni az elnöki tisztelet.

Jan. 16-17: második kurzusnak kozmológia és theodicea; első év-folyamnak pszichológia rationalis.

Jan. 16. Főt. P. Provinciális látogatásával tisztelte meg kolostorunkat egyrészt, hogy a Tartomány nevében üdvözölje szeretett Házfőnök Atyánkat

névnapja alkalmából, másrészt, hogy a vizsgán jelen lehessen. Ez alkalomból látogattak el hozzánk Ft. P. Ciprián, P. Xavér gyöngyösi ill. hatvani házfőnök Atyák, továbbá Ince és Asztrik gyöngyösi Lektor Atyák.

Jan 24-25: másodikosok pszichológia experimentálisból, a elsős testvérek logikából és etika generalisból vizsgáztak, írásban és szóban.

Jan. 30. Főt. P. Provinciális Atya meghagyásából nálunk, filozófián is megkezdjük a próbaprédikációkat. Változatos tárgykör és az ujdonság elvénne és általában élvezetessé tette — a hallgatóság számára...

Febr. 6. Farsang . . . Hangulatos és színes műsort állítottunk össze elég szép eredménnyel.

Febr. 21. Szeretett jó Péter bácsink átköltözött az örökkévalóságba hosszas, türelmesen viselt szenvedés után. Pie Iesu Domine, dona ei requiem...

Febr. 22. Főt. P. Provinciális személyesen végezte a temetési szertartásokat. Könnyes, de Isten jóságában bízó lélekkel hallgattuk a megható, paptestvéri szívből fakadó búcsúztató szavakat.

Márc. 3. Az Actio Catholica sorozatos vallásos délutánjaiból mi is kivettük részünket. A Kat. Legényegylet nagytermében ma tartottuk a sorozat harmadik előadását egységes hőjti gondolattal. Műsorunk bevezető száma: Bárdos Lajos: «Világmegváltó Jézus» kétszólamú éneke volt. Ezt követte Jakab testvér szavalata: «Memento mori» Varjas Endrétől. A beszédet P. Magister mondta «Mi van a földi élet után» címmel. Az örök igazságok közül három nagy állomást tárt a nagyszámú hallgatóság elé: a poklot, a tisztítóhelyet és a mennyországi boldogságot. Ezeknek fényénél más színben lünek fel az e-világ káprázata és lelkünket, életünket a túlvilág értékmérője szerint kell irányítani az örök üdvösség felé. Majd szavalókorusban adtuk elő Rozmán János: «Uram, mérlegre ne tedd» c. versét és a «De profundis» zsoltárt Sík Sándor fordításában. Közben pedig Kornél testvér szavalla Harsányi Lajos «Dies irae» c. versét. A záróhangokat az énekkar küldte a közönség szívébe: Prohászka-Halmos: «Hiszek a szent Szívben» kezdetű szép énekkel.

Máj. 25. Az előadások befejeződtek.

Máj. 30-31. Kezdődnek a vizsgák: másodéveseknek Kozmológia: az elsősöknek Etika generalis és Ontológia.

Jun. 3-4: másodikosok Pszichológiából és Szociológiából, az elsős testvérek pedig Pszichológia rationalisból és Kritikából vizsgáztak. Mindkét vizsgán Főt. Provinciális Atyánk elnökölt.

Jun. 14-15: közös vizsgánk volt egyháztörténelemből és módszertanból, a másodikosoknak még theodiceából is. Ft. P. Ciprián töltötte be az elnöki tisztet és a viszontlátás reményében üdvözölte a másodikosokat. A kedves látogatást igyekszünk hamarosan viszonzni . . .

## Szerkesztői üzenetek.

*Olvasóinknak.* A Magyar Umbria jelen száma az Irodalmi Iskola egészévi munkáját öleli fel, mivel az előző évfolyam két utolsó száma technikai akadályok miatt nem jelenhetett meg.

*Róma.* Kedves soraitokat örömmel olvastuk. Gratulálunk az elért sikerhez. Kellemes vakációzást kívánunk kedves mindnyájotoknak a háborús olasz egek alatt. Az őszre bővebb beszámolót és egy kis irodalmi anyagot szeretettel várunk tőletek.

*Szombathely.* Az Ifjúság lelkes gárdájának meleg üdvözlést küldünk az öreg Mátra alól. Az újjászületés Atyáknak a jó Isten áldását kérjük eljövendő napi életükhöz. A jól végzett évi munka után kellemes és hasznos nyári szünetükhöz sok örömet és szórakozást kívánunk mindannyiuknak.

*Pápa.* Kedves kis Testvéreink szép irodalmi munkájához gratulálunk. Sok örömet és édes pihenést kívánunk nyári vakációjukhoz. Sok pax!

*Jászberény.* Kedves Testvéreink egészévi munkájára Isten áldását kérjük. Mindannyiuknak kellemes pihenést kívánunk az elkövetkező szünetben. Szeretettel várjuk körünkbe az abszolút Testvéreket. A beszámolóért hálás köszönet!

---

Kiadásért felel: Ferences Hittudományi Főiskola. Gyöngyös.

Kapisztrán-Nyomda, Vác.

Művezető: Farkass Károly.